

EBA/GL/2021/16

16. detsember 2021

Suunised

rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise riskipõhise lähenemisviisi põhimõtete ja riskitundlikkusest lähtuva järelevalve läbiviimise etappide kohta vastavalt direktiivi (EL) 2015/849 artikli 48 lõikele 10 (millega muudetakse ühiseid suuniseid ESAs/2016/72)

Suunised riskipõhise järelevalve kohta

1. Vastavus- ja aruandluskohustused

Käesolevate suuniste staatus

1. Käesolev dokument sisaldab määruse (EL) nr 1093/2010¹ artikli 16 kohaselt väljastatud suuniseid. Määruse (EL) nr 1093/2010 artikli 16 lõike 3 kohaselt peavad pädevad asutused ja finantseerimisasutused tegema kõik endast oleneva, et suuniseid järgida.
2. Suunistes esitatakse EBA seisukoht nõuetekohase järelevalvetava kohta Euroopa Finantsjärelevalve Süsteemis ehk kuidas tuleks liidu õigust konkreetsetes valdkonnas kohaldada. Suuniste adressaadiks olevad määruse (EL) nr 1093/2010 artikli 4 lõikes 2 määratletud pädevad asutused peaksid suuniseid järgima, kaasates need sobival viisil oma tavadesse (nt muutes oma õigusraamistikku või järelevalvemenetlusi) ka siis, kui suunised on suunatud eelkõige finantseerimisasutustele.

Teatamisnõuded

3. Määruse (EL) nr 1093/2010 artikli 16 lõike 3 kohaselt peavad pädevad asutused teatama EBA-le kuupäevaks 06.06.2022, kas nad järgivad või kavatsevad järgida kõnealuseid suuniseid, või vastasel juhul mittejärgimise põhjused. Kui selleks tähtajaks teadet ei saada, peab EBA pädevat asutust nõudeid mitte täitvaks. Teated tuleb saata EBA veebilehel avaldatud vormil, märkides viite EBA/GL/2021/16. Teate peaksid saatma isikud, kes on asjakohaselt volitatud esitama oma pädeva asutuse nimel nõuete järgimise teateid. Nõuete järgimise staatuse mis tahes muutusest tuleb EBA-le teatada.
4. Kooskõlas EBA määruse artikli 16 lõikega 3 avaldatakse teated Euroopa Pangandusjärelevalve veebilehel.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1093/2010, millega asutatakse Euroopa Järelevalveasutus (Euroopa Pangandusjärelevalve), muudetakse otsust nr 716/2009/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni otsus 2009/78/EÜ (ELT L 331, 15.12.2010, lk 12).

2. Sisu, kohaldamisala ja mõisted

Sisu

5. Käesolevates suunistes täpsustatakse kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikli 48 lõikega 10 rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve riskipõhise lähenemisviisi omadusi ning meetmeid, mida pädevad asutused peaksid võtma rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise riskitundlikkusest lähtuva järelevalve teostamisel.²

Kohaldamisala

6. Pädevad asutused peaksid kohaldama neid suuniseid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise riskipõhise järelevalvemudeli (RBS-mudel) kavandamisel, rakendamisel, läbivaatamisel ja tõhustamisel.

Adressaadid

7. Käesolevad suunised on suunatud määruse (EL) nr 1093/2010 artikli 4 lõike 2 punktis iii määratletud pädevatele asutustele.

Mõisted

8. Kui ei ole sätestatud teisiti, on direktiivis (EL) 2015/849 kasutatud ja määratletud mõistetel samasugune tähendus ka käesolevates suunistes. Lisaks kasutatakse suunistes järgmisi mõisteid.

Erakorraline kontroll	läbivaatamine, mille käivitab konkreetne sündmus või rahapesu ja terrorismi rahastamise risk
Hinnatav üksus	krediidi- või finantseerimisasutus või klaster, mis on liigitatud vastavalt pädevate asutuste kehtestatud kriteeriumidele.
Järelevalvevahendid	kõik järelevalvemeetmed, mida pädevad asutused võivad võtta tagamaks, et hinnatavad üksused täidavad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustusi.
Järelkontroll	läbivaatamine, mille eesmärk on hinnata, kas eelmise kontrolli või läbivaatamise käigus tuvastatud puudused hinnatava üksuse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemides ja kontrolliraamistikus on kõrvaldatud.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/849, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 648/2012 ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/60/EÜ ja komisjoni direktiiv 2006/70/EÜ (ELT L 141, 5.6.2015, lk 73).

Jääkrisk	riskitase, mis jääb alles pärast rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemide ja kontrollide kohaldamist olemusliku riski maandamiseks.
Kaugkontroll	hinnatavate üksuste rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise põhimõtete ja protseduuride kõikehõlmav läbivaatamine, mis ei toimu hinnatava üksuse tegevuskohas.
Klaster	sektori kaks või enam krediidasutust või finantsasutust, millel on sarnased omadused ning avatus sama tasemega rahapesu ja terrorismi rahastamise riskile.
Oht	kurjategijate, terroristide või terrorirühmituste ja nende kaasaaitajate põhjustatav võimalik kahju nende varasemate, praeguste ja tulevaste rahapesu või terrorismi rahastamise tegevuste kaudu.
Olemuslik risk	hinnatavas üksuses või sektoris esineva rahapesu ja terrorismi rahastamise riski tase enne riski maandamise meetmete kohaldamist.
Rahapesu ja terrorismi rahastamise risk	rahapesu ja terrorismi rahastamise toimumise tõenäosus ja mõju.
Rahapesu ja terrorismi rahastamise riskitegurid	muutujad, mis eraldi või koos võivad suurendada või vähendada rahapesu ja terrorismi rahastamise riski.
Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise deklaratsioonid	pädevate asutuste korrapärased või erakorralised päringud hinnatavatele üksustele kvantitatiivsete ja/või kvalitatiivsete andmete ning teabe saamiseks rahapesu ja terrorismi rahastamise peamiste riskinäitajate kohta.
Riskide vähendamine	rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga seotud üksikklientide või kliendikategooriatega ärisuhete alustamisest keeldumine või otsus suhte lõpetamise kohta või rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga tehingute tegemisest keeldumine.
Riskiprofiil	hinnatava üksuse või sektori/allsektoriga seonduva rahapesu ja terrorismi rahastamise riski üldised omadused, sh riski tüüp ja tase.
Riskipõhine lähenemisviis	lähenemisviis, mille abil pädevad asutused ja hinnatavad üksused tuvastavad, hindavad ning mõistavad rahapesu ja terrorismi rahastamise riske, millele nad on avatud, ning võtavad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise meetmeid, mis on proportsionaalsed nende riskidega.

Riskipõhise järelevalve mudel	kõigi menetluste, protsesside ja mehhanismide kogum, mida pädevad asutused kasutavad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve volituste teostamiseks viisil, mis vastab rahapesu ja terrorismi rahastamise tuvastatud riskidele.
Tekkiv risk	risk, mida ei ole varem kunagi tuvastatud või olemasolev risk, mis on oluliselt suurenenud.
Temaatiline kontroll	mitme hinnatava üksuse läbivaatamine, mis keskendub hinnatavate üksuste rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemide ja kontrollide ühele konkreetsele või väga vähestele aspektidele.
Täielik kohapealne kontroll	hinnatavate üksuste kõigi rakendatud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemide ja kontrollide ning ärialdkondade põhjalik läbivaatamine, mis toimub hinnatava üksuse tegevuskohas.

3. Rakendamine

Kohaldamise alguskuupäev

9. Suuniseid kohaldatakse alates kolme kuu möödumisest nende avaldamisest ELi kõigis ametlikes keeltes [04.07.2022].

Kehtetuks tunnistamine

10. Kohaldamise alguskuupäevast tunnistatakse kehtetuks järgmised suunised:

Ühised suunised rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise riskipõhise lähenemisviisi põhimõtete ja riskipõhise järelevalve läbiviimise etappide kohta (ESAs/2016/72).

4. Suunised

4.1 Riskipõhise järelevalve mudeli rakendamine

4.1.1 Üldised kaalutlused

11. Pädevad asutused peaksid tulemusliku rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise riskipõhise järelevalve mudeli raames rakendama järgmist nelja etappi:
 - a) 1. etapp – rahapesu ja terrorismi rahastamise riskitegurite tuvastamine;
 - b) 2. etapp – riskihindamine;
 - c) 3. etapp – rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve ning
 - d) 4. etapp – riskipõhise järelevalve mudeli seire ja läbivaatamine.
12. Pädevad asutused peaksid arvestama, et riskipõhine järelevalve ei ole ühekordne tegevus, vaid pidev ja tsükliline protsess.
13. Pädevad asutused peaksid rakendama käesolevate suuniste punktides 11 ja 12 esitatud üldisi kaalutlusi kogu oma riskipõhises järelevalve mudelis.

4.1.2 Proportsionaalsus

14. Pädevad asutused peaksid olema proportsionaalsed hinnatavate üksuste rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve teostamisel. Taotletava teabe ulatus, järelevalvetegevuse sagedus ja intensiivsus ning dialoog hinnatava üksusega peaks vastama rahapesu ja terrorismi rahastamise tuvastatud riskile.
15. Pädevad asutused peaksid tunnistama, et hinnatava üksuse suurus või süsteemne olulisus ei pruugi iseenesest näidata, mil määral on ta avatud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskile; väikestel krediidi- või finantseerimisasutustel, mis ei ole süsteemselt olulised, võib siiski olla suur rahapesu ja terrorismi rahastamise risk.

4.1.3 Hinnatavad üksused

16. Pädevad asutused peaksid tuvastama igas sektoris need krediidi- või finantseerimisasutused, millel on piisavalt sarnaseid omadusi, et põhjendada nende rühmitamist ühte klastrisse. Ühised omadused peaksid hõlmama sama riski taset, millele nad on avatud, muu hulgas nende suurus, äritegevuse laadi, teenindatavate klientide liiki, geograafilist piirkonda, milles nad tegutsevad, või tegevust ja nende edastuskanaleid. Klastritesse jagatud krediidi- või finantseerimisasutuste korral võib riskipõhise järelevalve protsessi läbi viia klatri enda kollektiivsel tasandil, mitte iga üksiku krediidi- või finantseerimisasutuse tasandil selles klastris.

17. Et tuvastada need krediidasutused või finantseerimisasutused, mis võivad kuuluda samasse klastrisse, peaksid pädevad asutused tutvuma nende ärimudeli, sektoripõhise riskihindamise, üksikute krediidasutuste või finantseerimisasutuste riskianalüüside ning muude asjakohaste teabeallikatega, nagu on sätestatud käesolevate suuniste punktides 30 ja 31, sealhulgas järelevalvetegevuse tulemusel kogutud teabega.
18. Pädevad asutused peaksid kaaluma, kas kohelda sama sektori krediidasutusi või finantseerimisasutusi, mis kuuluvad samasse siseriiklikku finantskontserni, ühe hinnatava üksusena.
19. Kui pädev asutus teab või tal on põhjendatult alust kahtlustada, et klastris oleva üksiku krediidi- või finantseerimisasutusega seotud risk erineb oluliselt asjaomase klastri teiste krediidasutuste või finantseerimisasutuste riskist, peaks pädev asutus selle krediidasutuse või finantseerimisasutuse klastrist eemaldama ja hindama seda kas üksikult või mõne teise krediidasutuste või finantseerimisasutuste klastri osana, mis on avatud rahapesu ja terrorismi rahastamise sarnase tasemega riskile. Klastrist eemaldamine peaks muu hulgas hõlmama olukordi, kus krediidasutuse või finantseerimisasutuse tegelikud kasusaajad on üksikisikud, kelle usaldusväärsus on rahapesu ja terrorismi rahastamisega seotud kahtluste tõttu kaheldav, hinnatuna kooskõlas ESMA ja EBA ühiste sobivuse ja nõuetekohasuse suunistega³, või kuna EBA sisemise juhtimissüsteemi suuniste⁴ kohaselt hinnatuna on krediidasutuse või finantseerimisasutuse sisekontrolliraamistik puudulik, mis mõjutab krediidasutuse või finantseerimisasutuse jääkriski reitingut; või seetõttu, et krediidasutus või finantseerimisasutus on muutnud oluliselt oma tooteid või teenuseid või kombineerinud neid muutusi muudatustega edastuskanalites, kliendibaasis või erinevates geograafilistes piirkondades, kus teenuseid osutatakse või tooteid pakutakse.

4.1.4 Koostöö

20. Pädevad asutused peaksid tegema koostööd ja vahetama kogu asjakohast teavet omavahel ja muude sidusrühmadega, sealhulgas usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegijate, rahapesu andmebüroode, maksuhaldurite, õiguskaitseasutuste, kohtuasutuste ning kolmandate riikide rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalveasutustega, et tagada tõhus järelevalve hinnatavate üksuste rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise üle. Kogu asjakohast teavet tuleks vahetada viivitamata. Kui hinnatavad üksused tegutsevad piiriüleselt, peaks selline koostöö laienema teiste liikmesriikide pädevatele asutustele ja, kui see on asjakohane, kolmandate riikide pädevatele asutustele.
21. Selleks, et tõhusalt koostööd teha ja teavet vahetada, peaksid pädevad asutused kohaldama kõiki nende käsutuses olevaid koostöö- ja koordineerimismeetmeid ja -vahendeid, sealhulgas neid, mida pädevad asutused peavad olema kehtestanud kooskõlas direktiiviga (EL) 2015/849. Pädevad asutused peaksid tagama nende meetmete ja vahendite usaldusväärset ja järjepidevust, et minimeerida võimalikku teabelünkade riski. Eelkõige peaksid pädevad

³ ESMA ja EBA ühised suunised juhtorgani liikmete ja võtmeisikute sobivuse hindamise kohta vastavalt direktiivile 2013/36/EL ja direktiivile 2014/65/EL ([EBA/GL/2021/06](#)).

⁴ EBA suuniseid sisejuhtimise kohta vastavalt direktiivile 2013/36/EL ([EBA/GL/2021/05](#)).

asutused viitama Euroopa järelevalveasutuste ühistele suunistele krediidi- ja finantseerimisasutuste üle järelevalvet teostavate pädevate asutuste vahelise koostöö ja teabevahetuse kohta direktiivi (EL) 2015/849 tähenduses⁵, EBA suunistele usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegijate, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalveasutuste ning rahapesu andmebüroode vahelise koostöö ja teabevahetuse kohta vastavalt direktiivile (EL) 2019/878⁶ ning Euroopa Keskpanga ja riiklike pädevate asutuste vahelisele mitmepoolsele lepingule vastavalt direktiivi (EL) 2015/849 artikli 57a lõike 2 punktile b.⁷

22. Pädevad asutused peaksid kaaluma oma koostöö ja teabevahetuse ulatust ja eesmärki teiste sidusrühmadega, kes võivad määrata sellise koostöö kõige tõhusama viisi, sest sama lähenemisviisi ei pruugi olla igas olukorras sobiv. See tähendab, et sagedam koostöö ja teabevahetus võib osutada vajalikuks teiste sama hinnatava üksuse järelevalvega seotud pädevate asutuste ja usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegijatega kui rahapesu andmebüroode, maksuhaldurite ja õiguskaitseorganitega.
23. Koostöö tegemisel ja teabe vahetamisel teiste sidusrühmade, sealhulgas õiguskaitseorganite, maksuhaldurite ja muude organite või asutustega peaksid pädevad asutused tegema seda ulatuses, mis on võimalik vastavalt siseriiklikule õigusele. Pädevad asutused peaksid püüdma vahetada kohalike maksuhalduritega teavet mitmesuguste maksukuritegude ja -mehhanismide kohta, mis aitaks pädeval asutusel hinnata neist tulenevaid rahapesuga seotud riske, millele hinnatavad üksused või sektorid võivad olla avatud. Samuti võivad ta vahetada teavet võimalike ennetavate meetmete kohta selles valdkonnas.

4.2 1. etapp – riski- ja riskimaandustegurite tuvastamine

4.2.1 Üldised kaalutlused

24. Pädevad asutused peaksid tuvastama riskitegurid ja mõistma, mis tegurid mõjutavad iga sektori ja hinnatava üksuse avatust rahapesu ja terrorismi rahastamise riskidele. Selleks peaksid pädevad asutused kasutama suunises 4.2.2 esitatud eri teabeallikaid ning tegema vajaduse korral aktiivselt koostööd sektori ja muude pädevate asutustega, nagu on sätestatud suunistes 4.1.4 ja 4.4.9.
25. Rahapesu ja terrorismi rahastamise riskitegurite tuvastamisel peaksid pädevad asutused tuginema EBA suunistele rahapesu ja terrorismi rahastamise riskitegurite kohta, milles käsitletakse kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid ning tegureid, mida krediidi- ja finantseerimisasutused peaksid arvestama, kui hindavad üksikute ärisuhete ja juhutehingute

⁵ Ühised suunised krediidi- ja finantseerimisasutuste üle järelevalvet tegevate pädevate asutuste vahelise koostöö ja teabevahetuse kohta direktiivi (EL) 2015/849 tähenduses, „Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kolleegiumide suunised“, [JC 2019 81](#).

⁶ EBA [suunised usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegijate, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalveasutuste ning rahapesu andmebüroode koostöö ja teabevahetuse kohta vastavalt direktiivi 2013/36/EL artikli 117 lõikele 6](#), detsember 2021.

⁷ [Mitmepoolne leping](#) Euroopa Keskpanga ja riiklike pädevate asutuste vahel vastavalt direktiivi (EL) 2018*849 artikli 57a lõike 2 punktile b.

rahapesu ja terrorismi rahastamise riski vastavalt direktiivi (EL) 2015/849 artiklile 17 ja artikli 18 lõikele 4.⁸

26. Kui hinnatavad üksused on klastrid, peaksid pädevad asutused tegema kindlaks lõigetes 44 ja 45 loetletud teguritel põhinevad asjakohased tegurid, et kirjeldada klastrit tervikuna. See peaks võimaldama pädevatel asutustel põhjendada oma otsuseid klastrile määratud riskiprofiili kohta. Pädevad asutused peaksid arvestama ka varasemate järelevalvemeetmete tulemusi seoses sellesse klastrisse kuuluvate hinnatavate üksustega.
27. Kui hinnatava üksuse üle teostab järelevalvet mitu pädevat asutust ühes liikmesriigis, peaksid need pädevad asutused tegema koostööd ja vahetama teavet kõnealuse hinnatava üksuse kohta, et kujundada ühine arusaam tema riskipositsiooni kohta.
28. Teabe ulatus ja liik, mida pädevad asutused koguvad riskitegurite ja riskimaandustegurite tuvastamiseks, peaks olema proportsionaalne hinnatava üksuse äritegevuse olemuse ja suurusega, kui need on teada. Samuti tuleks arvesse võtta hinnatava üksuse varasemate riskihindamiste (kui neid on) alusel määratud riskiprofiili ja konteksti, milles hinnatav üksus tegutseb, näiteks sektori olemust, kuhu hinnatav üksus kuulub. Pädevad asutused peaksid kaaluma järgmise kehtestamist:
- a) mis teavet nad nõuavad hinnatavate üksuste kohta alati ning nõudma võrreldavate hinnatavate üksuste kohta sarnast teavet;
 - b) kust ja kuidas nad seda teavet hangivad; ning
 - c) mis liiki teave ajendab küsima ulatuslikumat ja põhjalikumate teavet.

4.2.2 Teabeallikad

29. Pädevad asutused peaksid tuvastama riskitegurid seoses sektorite, allsektorite (kui see on asjakohane) ja hinnatavate üksustega, tuginedes erinevatest allikatest saadud teabele. Pädevad asutused peaksid määrama selliste allikate liigi ja arvu riskitundlikkuse alusel. Pädevad asutused peaksid tagama, et neil on juurdepääs asjakohastele teabeallikatele, ja võtma vajaduse korral meetmeid nende täiustamiseks. Samuti peaksid pädevad asutused tagama, et nad on rakendanud protsessid ja menetlused vajalike andmete kogumiseks.
30. Pädevad asutused peaksid alati arvestama järgmisi teabeallikaid:
- e) Euroopa Komisjoni riigiülene riskihinnang, mis on avaldatud vastavalt direktiivi (EL) 2015/849 artikli 6 lõikele 1;
 - f) EBA arvamus liidu finantssektorit mõjutava rahapesu ja terrorismi rahastamise riski kohta, mis on avaldatud vastavalt direktiivi (EL) 2015/849 artikli 6 lõikele 5;
 - g) liikmesriigi ja teiste liikmesriikide riiklik riskihinnang, nagu on viidatud direktiivi

⁸ EBA suunised, mis on koostatud direktiivi (EL) 2015/849 artikli 17 ja artikli 18 lõike 4 alusel, milles käsitletakse kliendi suhtes rakendatavaid hooldusmeetmeid ning tegureid, mida krediidi- ja finantseerimisasutused peaksid arvestama hinnates üksikute ärisuhete ja juhtehingute rahapesu ja terrorismi rahastamise riski (edaspidi „rahapesu ja terrorismi rahastamise riskitegurite suunised“), [EBA/GL/2021/02](#).

- (EL) 2015/849 artikli 7 lõikes 1;
- h) Euroopa Komisjoni vastuvõetud delegeeritud õigusaktid, nagu on viidatud direktiivi (EL) 2015/849 artikli 9 lõikes 2;
 - i) riikide ja välisriikide valitsused;
 - j) EBA riskihindamiste tulemused, nagu on viidatud määruse (EL) nr 1093/2010 artiklis 9a;
 - k) muud pädevad asutused;
 - l) rahapesu ja terrorismi rahastamise järelevalveasutused kolmandates riikides;
 - m) järelevalveasutused, kes vastutavad hinnatavate üksuste usaldatavusnõuete täitmise järelevalve eest, sealhulgas määruse (EL) nr 1093/2010 artikli 4 punkti 2 alapunktides i ja viii, määruse (EL) nr 1094/2010 artikli 4 punkti 2 alapunktis i ja määruse (EL) nr 1095/2010 artikli 4 punkti 3 alapunktis i määratletud pädevad asutused;
 - n) rahapesu andmebürood;
 - o) õiguskaitseorganid, kui see ei ole välistatud kohaldatava õigusega;
 - p) maksuhaldurid, kui see ei ole välistatud kohaldatava õigusega, ning
 - q) rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kolleegiumid, mis luuakse vastavalt Euroopa järelevalveasutuste ühistele suunistele krediidi- ja finantseerimisasutuste üle järelevalvet tegevate pädevate asutuste vahelise koostöö ja teabevahetuse kohta direktiivi (EL) 2015/849 tähenduses (edaspidi „Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kolleegiumide suunised“)⁹, kui need on loodud.

31. Pädevad asutused peaksid samuti arvestama muid teabeallikaid, muu hulgas järgmisi:

- a) EBA rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise keskandmebaas, nagu on viidatud määruse (EL) nr 1093/2010 artikli 9a lõigetes 1 ja 3, kui selle teave tehakse pädevale asutusele kättesaadavaks;
- b) koosõlas direktiivi (EL) 2019/878 ja komisjoni 16. oktoobri 2015. aasta rakendusmääruse (EL) 2016/99 (järelevalvekolleegiumide toimimise kohta) ja komisjoni 16. oktoobri 2015. aasta delegeeritud määrusega (EL) 2016/98 (järelevalvekolleegiumide toimimise üldtingimuste kohta) moodustatavad usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegijate kolleegiumid, kui need on moodustatud;
- c) valdkonna asutused, sealhulgas avaliku ja erasektori partnerluse raames kogutud teave, kui see on kättesaadav, näiteks tüpoloogiad ja teave tekkivate riskide kohta;
- d) kodanikuühiskond, näiteks korruptsiooni tajumise indeksid;
- e) rahvusvahelised või riigiülesed standardeid kehtestavad asutused, näiteks riikide rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise meetmete, korruptsioonivastase

⁹ Euroopa järelevalveasutuste ühised suunised: krediidi- ja finantseerimisasutuste üle järelevalvet tegevate pädevate asutuste vaheline koostöö ja teabevahetus direktiivi (EL) 2015/849 tähenduses (JC 2019 81).

- meetmete ja maksustamise korra vastastikune hindamine;
- f) usutavatest ja usaldusväärsetest avatud allikatest saadud teave, näiteks teated mainekates ajalehtedes;
 - g) mainekad äriorganisatsioonid, näiteks riski- ja turu-uuringute aruanded;
 - h) rikkumistest teatamise aruanded;
 - i) teadusasetustelt saadud teave või
 - j) hinnatava üksuse välisaudiitori aruanded, kui need on kättesaadavad.

4.2.3 Siseriiklikud riskitegurid

- 32. Pädevatel asutustel peaksid olema piisavad teadmised, teadlikkus ja arusaam riigi tasandil tuvastatud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskidest, et teha kindlaks hinnatavate üksuste siseriiklike tegevustega seotud ja sektoritesisesed rahapesu riskitegurid.
- 33. Selle osana ja tuginedes punktides 30 ja 31 kirjeldatud allikatele, peaksid pädevad asutused mõistma muu hulgas järgmist:
 - a) riigis toime pandud rahapesuga (sealhulgas maksukuritegudega) seotud eelkuritegude liik ja ulatus;
 - b) välisriigis toime pandud eelkuritegudest (sealhulgas maksukuritegudest) saadud tuluga seotud rahapesu ulatus;
 - c) terrorismi rahastamise tüüp, tüpoloogiad ja ulatus ning terroristliku tegevuse ja rühmituste toetamise ulatus ja tase riigis;
 - d) rahapesu andmebüroo ja muude avaliku sektori asutuste või asjakohaste usaldusväärsete eraõiguslike asutuste poolt tuvastatud rahapesu ja terrorismi rahastamise asjakohased tüpoloogiad.

4.2.4 Piiriülesed riskitegurid

- 34. Kui hinnatav üksus või sektor tervikuna on olulisel määral seotud teiste liikmesriikide või kolmandate riikidega nii, et hinnatav üksus või sektor on avatud konkreetsete riikidega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskidele, peaksid pädevad asutused need riskid tuvastama. Olulised seosed on muu hulgas järgmised:
 - a) hinnataval üksusel on olulised ärisuhted teistest liikmesriikidest või kolmandatest riikidest pärit klientidega;
 - b) hinnatava üksuse kliendi tegelik kasusaaja on pärit teistest liikmesriikidest või kolmandatest riikidest;
 - c) hinnatav üksus teeb olulisel määral juhutehinguid teiste liikmesriikide või kolmandate riikidega;

- d) hinnataval üksusel on olulised ärisuhted teistes liikmesriikides või kolmandates riikides asutatud vastaspooltega;
 - e) hinnatav üksus kuulub teises liikmesriigis või kolmandas riigis asutatud finantskontserni;
 - f) hinnatava üksuse tegelikud kasusaajad asuvad teises liikmesriigis või kolmandas riigis;
 - g) hinnatava üksuse juhtorgan koosneb teisest liikmesriigist või kolmandast riigist pärit isikutest ning
 - h) hinnataval üksusel on mis tahes muud asjakohased seosed teise liikmesriigi või kolmanda riigiga, mis tähendab, et ta on avatud selle riigiga seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskile.
35. Pädevad asutused peaksid võtma mõistlikke meetmeid, et omandada ja ajakohastada piisavaid teadmisi, teadlikkust ja arusaamist nende liikmesriikide või kolmandate riikidega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskidest, mis võivad mõjutada hinnatavate üksuste tegevust. Selleks peaksid pädevad asutused kooskõlas EBA rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise riskitegurite suunistega¹⁰ ning eespool punktides 33 ja 34 kirjeldatuga tuvastama iga kõnealuse liikmesriigi või kolmanda riigi riskitegurid.
36. Pädevad asutused peaksid nende kolmandate riikide tuvastamisel, kelle rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise riiklikus korras esineb strateegilisi puudusi, mis on oluliseks ohuks Euroopa Liidu finantssüsteemile, arvesse võtma Euroopa Komisjoni poolt direktiivi (EL) 2015/849 artikli 9 lõike 2 kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusakte, samuti asjaomaste rahvusvaheliste standardite kehtestajate, sealhulgas rahapesuvastase töökonna (FATF), Euroopa Nõukogu rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise meetmeid hindava ekspertiisikomitee (MONEYVAL) või muude FATF-tüüpi piirkondlike organite avalikke avaldusi.

4.2.5 Kogu sektorit hõlmavad rahapesu ja terrorismi rahastamise riskitegurid

37. Pädevatel asutustel peaks olema hea arusaam riskiteguritest, mis on asjakohased kõigi nende järelevalve all olevate sektorite suhtes. Et tuvastada asjaomaste sektorite asjakohased riskitegurid, peaksid pädevad asutused kõigepealt määratlema nende järelevalve all olevad sektorid. Et teatada oma seisukoht sektorite kohta, peaksid pädevad asutused lähtuma direktiivis (EL) 2015/849 loetletud kohustatud isikutest – krediidasutused, krediidiandjad (muud, kui krediidasutused; näiteks tarbijakrediit, faktooring, liising, hüpoteeklaen, arvelduskrediit), elukindlustusseltsid, elukindlustuse vahendajad, e-raha asutused, makseasutused, valuutavahetusasutused, investeerimisühingud ja ühiseks investeerimiseks loodud ettevõtjad.
38. Pädevad asutused peaksid olenevalt sektori suuruselt ja selles sisalduvate hinnatavate üksuste olemusest kaaluma sektorite täiendavat jaotamist allsektoriteks. See võib olla vajalik, kui sektor

¹⁰ EBA suunised, mis on koostatud direktiivi (EL) 2015/849 artikli 17 ja artikli 18 lõike 4 alusel, milles käsitletakse kliendi suhtes rakendatavaid hooldusmeetmeid ning tegureid, mida krediidi- ja finantseerimisasutused peaksid arvestama, kui nad hindavad üksikute ärisuhte ja juhutehingute rahapesu ja terrorismi rahastamise riski (edaspidi „rahapesu ja terrorismi rahastamise riskitegurite suunised“), [EBA/GL/2021/02](#).

koosneb väga erinevatest hinnatavatest üksustest, sest olulisel osal hinnatavatest üksustest on sarnased omadused ja ärimudelid, mis eristavad neid ülejäänud sektorist. Sarnaste omaduste hulka kuuluvad muu hulgas pakutavate toodete ja teenuste liik, kasutatavad edastuskanalid ja teenindatavate klientide liik. Allsektorid võivad hõlmata rahaülekannete teostajaid, erapanku ja maaklerfirmasid, mis esindavad vastavalt makseasutuste, krediidasutuste ja investeerimisühingute allsektoreid. Et teatada oma seisukoht sektorite ja allsektorite ning nende konkreetsete omaduste kohta, peaksid pädevad asutused lähtuma rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise riskitegureid käsitlevate EBA suuniste II jaotisest.¹¹

39. Pädevad asutused peaksid mõistma, kuidas on korraldatud iga sektor ja allsektor ning mis riskid on seotud selliste ühiste omadustega nagu pakutavate toodete ja teenuste liik, kasutatavad edastuskanalid ja nende teenindatavate klientide liik. Pädevad asutused peaksid sektorite ja allsektorite riskitegurite mõistmisel tuginema järgmisele:

- a) kõrgetasemeline ülevaade kogu asjakohasest teabest, mis on seotud hinnatava üksusega konkreetsetes sektoris või allsektoris, nagu on sätestatud käesolevate suuniste punktides 44 ja 45, et tuvastada ühisjooni igas sektoris ja allsektoris tervikuna, ning
- b) sektorite ja allsektoritega seotud asjakohane teave, nagu on sätestatud käesolevate suuniste punktis 41.

4.2.6 Riskitegurite tuvastamiseks vajaliku teabe liik

a. Teave sektorite kohta

40. Pädevad asutused peaksid koguma punktides 30 ja 31 kirjeldatud allikatest piisavat, asjakohast ja usaldusväärset teavet, et kujundada üldine arusaam olemuslikest riskiteguritest ja teguritest, mis maandavad neid riske sektoris ja allsektoris, kui see on asjakohane.

41. Sektorite ja allsektorite olemuslike riskitegurite paremaks mõistmiseks peaksid pädevad asutused hankima teavet, mis peaks hõlmama muu hulgas järgmist:

- c) teave sektori suuruse, tegevuste ulatuse ja keerukuse kohta koondkujul;
- d) sektori ärimudelite olemus;
- e) üldine teave sektoris või allsektoris kasutatavate toodete, teenuste, klientide ja edastuskanalite liikide ja nende riskiprofiilide kohta, kui need on teada;
- f) teave sektori või allsektoriga seotud praeguste ja tekkivate riskide kohta nii siseriiklikul kui ka rahvusvahelisel tasandil, sealhulgas teave, mis võib osutada sellele, et sektor või allsektor võib olla avatud rahapesu ja terrorismi rahastamise suuremale riskile, mis tuleneb riskide vähendamise tavadest, mida teised sektorid kohaldavad nende sektorite või allsektorite suhtes;

¹¹ EBA suunised, mis on koostatud direktiivi (EL) 2015/849 artikli 17 ja artikli 18 lõike 4 alusel, milles käsitletakse kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid ning tegureid, mida krediidi- ja finantseerimisasutused peaksid arvestama hinnates üksikute ärisuhete ja juhtehingute rahapesu ja terrorismi rahastamise riski (edaspidi „rahapesu ja terrorismi rahastamise riskitegurite suunised“), [EBA/GL/2021/02](#).

- g) teave siseturgu mõjutavate peamiste rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide kohta;
 - h) piiriüleste tegevuste mõju sektoris või allsektoris;
 - i) sektori või allsektori avatus haavatavusele, mis tekib ülemaailmses kontekstis;
 - j) rahapesu andmebüroo ja muude asjaomaste riigiasutuste ohuaruanded, hoiatused ja tüpoloogiad, kui asjakohane, ning
 - k) muude pädevate asutuste või rahvusvaheliste standardite kehtestajate avaldatud suunised.
42. Eespool kirjeldatud teave võib samuti aidata kaasa pädevate asutuste arusaamisele riskiteguritest üksikute hinnatavate üksuste tasandil ja vastupidi.

b. Teave hinnatavate üksuste kohta

43. Pädevad asutused peaksid sektoripõhise riskihindamise alusel koguma piisavat, asjakohast ja usaldusväärset teavet punktides 30 ja 31 kirjeldatud allikatest, et kujundada üldine arusaam hinnatava üksuse olemusliku riski teguritest ning võimalikult suures ulatuses ka jääkriski teguritest.
44. Hinnatavatele üksustele kohalduvate olemusliku riski tegurite paremaks mõistmiseks peaksid pädevad asutused koguma mitmesugustest allikatest teavet, mis muu hulgas sisaldab järgmist:
- a) hinnatavate üksuste omanikud ja ettevõtte struktuur, võttes arvesse seda, kas hinnatav üksus on piiriülene või siseriiklik krediidasutus või finantseerimisasutus, emaettevõtja, tütarettevõtja, filiaal või muud liiki asutus, ning selle organisatsiooni ja struktuuri keerukuse ja läbipaistvuse aste;
 - b) kõrgema juhtkonna, juhtorgani liikmete ja kvalifitseeruvate aktsionäride maine ja usaldusväärsus;
 - c) pakutavate toodete ja teenuste ning teostatavate tegevuste ja tehingute olemus ja keerukus;
 - d) kasutatavad edastuskanalid, sealhulgas teenuste osutamine vahetu kontaktita kanalites ja agentide või vahendajate kasutamine;
 - e) Hinnatava üksuse teenindatavate klientide liigid ja nende klientidega seotud riskitase, sealhulgas kliendid, kes on riikliku taustaga isikud (PEPid), ja need, kelle korral on rahapesu ja terrorismi rahastamise risk hinnanguliselt suurem vastavalt hinnatava üksuse riskihindamise metoodikale;

- f) äritegevuse geograafiline piirkond, eelkõige kui tegutsetakse suure riskiga kolmandates riikides¹², ning, kui asjakohane, hinnatava üksuse olulise osa klientide päritolu- või asutamisriigid ning kvalifitseeruvate aktsionäride või tegelike kasusaajate geograafilised seosed;
 - g) hinnatava üksuse antavad load, litsentsid või tegevusload.
45. Mõistmaks paremini jääkriski, millele hinnatavad üksused on avatud, peaksid pädevad asutused koguma eri allikatest teavet, mis muu hulgas sisaldab järgmist:
- a) hinnatava üksuse kehtestatud riskimaandusmeetmete piisavus ja eelkõige teave
 - i) seoses riskijuhtimise raamistiku, sealhulgas rahapesu ja terrorismi rahastamise riskijuhtimise adekvaatsusega;
 - ii) sisekontrolli funktsioonide, sealhulgas siseauditi aruannetest;
 - iii) mis on seotud hinnatava üksuse äritegevuse usaldatavusnõuete ja üldiste aspektidega, näiteks tegevusaastad, likviidsus või kapitaliadekvaatsus;
 - iv) pädeva asutuse, muude asjakohaste pädevate asutuste, usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegijate või muude asjakohaste järelevalveasutuste, sealhulgas kolmandate riikide rahapesu ja terrorismi tõkestamise asutuste tehtud kaugkontrollide tähelepanekud;
 - b) hinnatava üksuse kehtestatud riskimaandusmeetmete tõhusus, eelkõige teave seoses järgmisega:
 - i) juhtimiskorra ja -struktuuride kvaliteet, sealhulgas siseauditi ja vastavuskontrolli funktsiooni asjakohasus ja tulemuslikkus, aruandlusliinid, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise õiguslikele ja regulatiivsetele nõuetele vastavuse tase ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise põhimõtete ja protseduuride tõhusus selles ulatuses, milles need on juba teada;
 - ii) valitsev ettevõtluskultuur, seadustele vastavuse ning läbipaistvuse ja usalduse kultuur suhetes pädevate asutustega;
 - iii) pädeva asutuse, muu asjaomase pädeva asutuse, usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegijate või muu asjaomase järelevalveasutuse, sealhulgas kolmandate riikide rahapesu ja terrorismi tõkestamise asutuste tehtud varasemate kontrollide tähelepanekud, mis hõlmavad teatavaid kohapealseid elemente ning testimist;
 - iv) pädeva asutuse, usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegija või muu asjakohase järelevalveasutuse poolt (sealhulgas kolmandates riikides) hinnatava üksuse suhtes menetluse võetud või määratud järelevõetavad meetmed ja -karistused;

¹² EBA suunised, mis on koostatud direktiivi (EL) 2015/849 artikli 17 ja artikli 18 lõike 4 alusel, milles käsitletakse kliendi suhtes rakendatavaid hooldusmeetmeid ning tegureid, mida krediidi- ja finantseerimisasutused peaksid arvestama hinnates üksikute ärisuhete ja juhtehingute rahapesu ja terrorismi rahastamise riski (edaspidi „rahapesu ja terrorismi rahastamise riskitegurite suunised“), [EBA/GL/2021/02](#).

- v) rahapesu andmebüroodelt saadud teave, näiteks kahtlaste tehingute teadetega seotud teave.
46. Kui pädevad asutused leiavad, et punktides 30 ja 31 kirjeldatud allikate kaudu kogutud teave ei ole kättesaadav või on ebapiisav, et hästi mõista hinnatava üksusega seotud riske, peaksid pädevad asutused kaaluma sellise teabe kogumist otse hinnatavalt üksuselt.
47. Kui teavet individuaalse riskihindamise jaoks kogutakse otse hinnatavalt üksuselt, peaksid pädevad asutused tagama, et nõutava teabe liik määratakse käesolevates suunistes sätestatud asjakohaste siseriiklike, piiriüleste ja kogu sektorit hõlmavate riskitegurite, sealhulgas tekkivate riskide alusel.
48. Pädevad asutused peaksid kaaluma hinnatavatelt üksustelt nõutava teabe taseme ja sageduse kohandamist, tuginedes riskitasemele, mis on seotud sektori või allsektoriga, millesse hinnatav üksus kuulub. See tähendab, et teavet, mis on seotud sektoritega, mille rahapesu ja terrorismi rahastamise riski tase on suurem, võib koguda sagedamini kui teavet väiksema riskitasemega sektorite kohta. Teabenõuete taseme ja sageduse määramisel peaksid pädevad asutused arvestama järgmist:
- a) kas osa nõutavast teabest on pädevale asutusele kättesaadav muudest allikatest, sealhulgas usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegijatelt, et vähendada teabenõuete dubleerimist;
 - b) eesmärk, milleks teavet kasutatakse. Kui teavet nõutakse selleks, et saada teavet pädeva asutuse hinnangu jaoks hinnatava üksuse või sektoriga seotud riskide kohta, peaks pädev asutus kaaluma teabenõuete sageduse vastavusse viimist riskihinnangu ajakohastamise sagedusega;
 - c) kas hinnatava üksuse või sektoriga seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riski tase on oluliselt muutunud, mis viitab sagedasemate teabenõuete vajadusele.

4.3 2. etapp – riskihindamine

4.3.1 Üldised kaalutlused

49. Pädevad asutused peaksid käsitlema terviklikult 1. etapis tuvastatud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskitegureid, mis koos moodustavad hinnatava üksuse individuaalsete riskihinnangute ja sektoripõhiste riskihinnangute aluse.
50. Riskihindamise meetodika koostamisel peaksid pädevad asutused kaaluma, kuidas sektoripõhised ja individuaalsed riskihindamised üksteist vastastikku mõjutavad. Sektoripõhine riskihindamine annab pädevatele asutustele üldise ülevaate rahapesu ja terrorismi rahastamise riskidest, millele hinnatavad üksused on avatud konkreetsetes sektoris, ning üksikute riskitegurite asjakohasusest selles sektoris hinnatavate üksuste jaoks. Pädevatel asutustel peaks olema võimalik individuaalsete riskihinnangute kaudu hinnata sektoripõhiste riskide mõju igale hinnatavale üksusele, kasutades samas neid riskihinnanguid oma sektoripõhiste

riskihinnangute ajakohastamiseks ja läbivaatamiseks, sealhulgas tuvastades uued riskitegurid, mis on ühised sektoris hinnatavatel üksustel.

4.3.2 Sektori- ja allsektoripõhine riskihindamine

51. Pädevad asutused peaksid arendama head arusaama rahapesu ja terrorismi rahastamise riskidest, mis esinevad igas nende järelevalve all olevas sektoris, mis võimaldab neil prioriseerida järelevalvealaseid tegevusi kõigis sektorites ja igas sektoris ning tuvastada rahapesu ja terrorismi rahastamise riskid, mis on asjakohased konkreetse sektori suhtes. Sektoripõhine riskihindamine peaks andma pädevatele asutustele aluse hinnatavate üksuste individuaalseks riskihindamiseks selles konkreetsetes sektoris, arendades nende arusaama selle sektori olemuslikest riskidest, millele hinnatavad üksused on avatud, et pädev asutus saaks teavet selles sektoris vajaliku järelevalvetegevuse ulatuse kohta. Pädevad asutused peaksid kaaluma, kas neil on olemas piisav ja usaldusväärne teave sektorisiseste kontrollide kohta, et teha jääkriski hindamine. Kui seda teavet peetakse ebapiisavaks, peaksid pädevad asutused kaaluma nende käsutuses olevate asjakohaste järelevalvehandite kasutamist piisava teabe saamiseks, nagu on sätestatud punktis 4.4.4.
52. Pädevad asutused peaksid tagama, et sektoripõhine riskihindamine on piisavalt põhjalik ja võimaldab järelevalveasutusel saada terviklik ülevaade kõigist asjakohastest riskiteguritest ja sellest, mil määral need mõjutavad hinnatavaid üksusi igas sektoris.
53. Sektoripõhise riskihindamise tegemiseks peaksid pädevad asutused kõigepealt määratlema oma järelevalve all olevad sektorid ja allsektorid, kui see on asjakohane, nagu on kirjeldatud eespool punktides 38 ja 39.
54. Sektori kui terviku või allsektori riskide hindamisel peaksid pädevad asutused, kui see on asjakohane, hindama kogu sektorit hõlmavaid riskitegureid, mis on tuvastatud kooskõlas riskipõhise järelevalve mudeli 1. etapiga. Pädevad asutused peaksid hindamisel tuginema teabele, mis on kogutud kooskõlas punktiga 4.2.6.
55. Selle protsessi osana peaksid pädevad asutused kaaluma eri riskiteguritele erinevate kaalude määramist, nagu on kirjeldatud käesolevate suuniste punktides 63 ja 64, et kajastada rahapesu ja terrorismi rahastamise mitmesuguste ohtude mõju suurust konkreetsele sektorile.

4.3.3 Individuaalsed riskihindamised

56. Pädevad asutused peaksid arendama arusaama olemuslikest riskidest ja selles ulatuses, milles neil on juurdepääs piisavalt usaldusväärsetele andmetele hinnatava üksuse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kontrollide kvaliteedi ning jääkriskide kohta, millele hinnatav üksus on avatud. Selleks peaksid nad iga hinnatava üksuse korral tegema individuaalse riskihindamise. Pädevad asutused peaksid kasutama kõiki asjakohaseid allikaid, et koguda individuaalseks riskihindamiseks vajalikku teavet, nagu on kirjeldatud punktides 44–48.

57. Selleks, et saavutada terviklik arusaam üksikute hinnatavate üksustega seotud riskidest, peaksid pädevad asutused kehtestama ja säilitama hinnatava üksusega seotud riskide hindamise ja läbivaatamise pideva protsessi ja meetodika. Riskihindamise protsesside väljatöötamisel peaksid pädevad asutused tegema järgmist:
- Juhinduma riskihindamise tulemustest selles sektoris või allsektoris, kuhu hinnatav üksus kuulub. Sisuliselt on pädev asutus sektoripõhise või allsektori riskihindamise käigus juba tuvastanud peamised olemuslikud riskid, millele on avatud hinnatavad üksused konkreetses sektoris või allsektoris.
 - Määrama, kuidas nad hindavad riskipõhise järelevalve mudeli 1. etapis tuvastatud asjakohaseid olemusliku riski tegureid, mis mõjutavad hinnatavat üksust.
 - Koguma vajalikku teavet, mis võimaldab neil mõista hinnatava üksuse avatust kliendi, toodete ja teenuste ning geograafiliste ja turustuskanalite riskidele. See tähendab, et pädevad asutused peaksid kaalutlema, kas sama teave on nõutav kõigi hinnatavate üksuste korral. Kui teavet kogutakse hinnatavatelt üksustelt, peaksid pädevad asutused tutvuma käesolevate suuniste jaotisega „Kvaliteedi tagamine“, et leida täiendavaid kaitsemeetmeid, mida tuleks kehtestada.
58. Kui pädevad asutused on käesolevate suuniste punkti 45 alapunktis b sätestatud teabe põhjal saanud piisava ja piisavalt usaldusväärse arusaama hinnatavate üksuste kehtestatud riskimaandusmeetmetest, peaksid nad hindama jääkriski seoses nende hinnatavate üksustega. Kui selline teave ei ole siiski kättesaadav või usaldusväärne või ei ole piisavalt terviklik, peaksid pädevad asutused kasutama nende hinnatavate üksuste puhul olemusliku riski hindamist.
59. Jääkriski tegurite hindamisel peaksid pädevad asutused võtma vajalikke meetmeid, et hinnata, mil määral on hinnatava üksuse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemid ja kontrollid piisavad, et tõhusalt maandada olemuslikke riske, millele ta on avatud. Selle osana peavad pädevad asutused hindama vähemalt järgmist:
- et direktiivi (EL) 2015/849 artikli 8 lõikes 4 loetletud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemid ja kontrollid on kehtestatud ja neid kohaldatakse. Need kontrollid peaksid olema piisavalt ulatuslikud ja vastavuses rahapesu ja terrorismi rahastamise riskidega;
 - et laiem juhtimiskorraldus ja riskijuhtimisprotsessid, sealhulgas üldine riskikultuur, on piisavad ja tõhusad.
60. Pädevad asutused peaksid määrama, kuidas lõimida oma professionaalne arvamus riskihindamise tegevusse. Sellega seoses on punktis 4.4.4 sätestatud, et rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve käsiraamat peaks võimaldama pädevatel asutustel tagada järelevalvevahendite ja professionaalse arvamuse järjepidev kohaldamine.

4.3.4 Rahapesu ja terrorismi rahastamise riski hindamine kontserni tasandil

61. Pädevad asutused, kes kooskõlas Euroopa järelevalveasutuste ühiste suunistega krediidi- ja finantseerimisasutuste üle järelevalvet tegevate pädevate asutuste vahelise koostöö ja teabevahetuse kohta direktiivi (EL) 2015/849¹³ tähenduses on juhtivad järelevalveasutused, peaksid arendama terviklikku arusaama rahapesu ja terrorismi rahastamise riskidest, millele on avatud kontserni kuuluvad hinnatavad üksused. See tähendab, et kõnealused pädevad asutused peaksid välja töötama nende järelevalve all oleva hinnatava üksuse riskiprofiili, võttes arvesse kõiki asjakohaseid siseriiklikke ja piiriüleseid riskitegureid. Nad peaksid pöörama erilist tähelepanu riskidele, mis on seotud hinnatava üksuse piiriülese tegevusega ja oma kontserni osade äritegevusega teistes jurisdiktsioonides, mis võivad mõjutada hinnatava üksuse üldist riskiprofiili. Eelkõige peaks riskihindamine kajastama vähemalt riske, mis tulenevad hinnatava üksuse kokkupuutest riikidega:
- a) mille suhtes on Euroopa Komisjon tuvastanud, et riigi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise korras on strateegilised puudused kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikli 9 lõikega 2;
 - b) kus seadus piirab kontserniüleste põhimõtete ja protseduuride rakendamist ning eelkõige, kui esineb olukordi, kus tuleks kohaldada komisjoni delegeeritud määrust (EL) 2019/758;
 - c) kus usaldusväärsete allikate kohaselt¹⁴ esineb korruptsiooni kõrge tase või toimuvad muud rahapesu eelkuriteod;
 - d) riigid või territooriumid, kus terroristlikud organisatsioonid teadaolevalt tegutsevad või mille suhtes on näiteks ÜRO või Euroopa Liit rakendanud finantssanktsioone, embargosid või meetmeid, mis on seotud terrorismi, terrorismi rahastamise või massihävitusrelvade levitamise tõkestamisega ning
 - e) kui mitmest usutavast ja usaldusväärsest allikast saadud teabe kohaselt on tekkinud tõsised probleemid seoses jurisdiktsiooni rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kontrollide tõhususe ja kvaliteediga, sealhulgas teave regulatiivse jõustamise ning järelevalve kvaliteedi ja tõhususe kohta. Sel juhul võivad usutavad ja usaldusväärsed allikad olla vastastikuse hindamise aruanded, mille on koostanud rahapesuvastane töökond (FATF) või FATF-tüüpi piirkondlikud organid (FSRB), FATF-i loetelu suure riskiga ja koostööd mittetegevate jurisdiktsioonide kohta, Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) hinnangud ja finantssektori hindamisprogrammi (FSAP) aruanded.
62. Et teavitada kontserni kuuluvate hinnatavate üksuste riskihindamisest, peaksid pädevad asutused, kes on juhtivad järelevalveasutused, tegema koostööd ja vahetama asjakohast teavet muude pädevate asutustega, kes vastutavad kontserni osade rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve eest. Kui piiriüleste kontsernide korral on olemas rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve kolleegium, peaks juhtiv järelevalveasutus

¹³ (JC 2019 81).

¹⁴ Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 17 ja artikli 18 lõike 4 alusel kehtestatud EBA suuniste kohaselt saab väidete usaldusväärsust määrata muu hulgas andmeallika kvaliteedi ja sõltumatuse ning nendest väidetest teatamise järjepidevuse põhjal.

kasutama kolleegiumis vahetatud teavet riskihindamiseks vajaliku teabe kogumiseks. Vajalik teave hõlmab hinnatava üksuse filiaalide või tütaretevõtjate kohta vähemalt järgmist teavet:

- a) filiaalide või tütaretevõtjate rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiprofiil, mida on hinnanud asjaomased pädevad asutused nendes jurisdiktsioonides;
- b) rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiprofiil sektoris, kus on filiaale või tütaretevõtjaid, mida on hinnanud asjaomased ametiasutused nendes jurisdiktsioonides;
- c) tähelepanekud, mis on pärit pädevate asutuste tehtud hinnangutest hinnatavate üksuste filiaalides või tütaretevõtjates kehtestatud kontrollide kvaliteedi kohta;
- d) tõsised rikkumised või olulised puudused filiaalides või tütaretevõtjates, mille on tuvastanud asjaomased pädevad asutused nende jurisdiktsioonides;
- e) järelevalvemeetmed ja sanktsioonid, mille on filiaalide või tütaretevõtjate suhtes kehtestanud asjaomased pädevad asutused nende jurisdiktsioonides.

63. Hinnates, kas hinnatavad üksused on oma filiaalides ja tütaretevõtjates rakendanud tõhusalt kontserniüleseid põhimõtteid ja protseduure, peaksid pädevad asutused, kes on juhtivad järelevalveasutused, tuginema nende hinnatavate üksustega seotud riskihindamisele, mida on kirjeldatud käesolevate suuniste punktides 57 ja 58, ning eelkõige nende geograafiliste riskide hindamisele, millele hinnatavate üksuste filiaalid ja tütaretevõtjad on avatud.

4.3.5 Riskitegurite kaalumine

64. Pädevad asutused peaksid kaaluma riskitegureid riskipõhise järelevalve mudeli 1. etapis tuvastatud sektorite ja hinnatavate üksuste korral olenevalt nende suhtelisest olulisusest. Sellega seoses peaksid pädevad asutused arvestama mitme kaalutlusega:

- a) Olemuslike riskitegurite kaalumisel peaksid pädevad asutused tegema teadliku otsuse eri tegurite asjakohasuse kohta seoses sektori, allsektori või üksiku hinnatava üksusega. Üksikute hinnatavate üksuste korral peaksid pädevad asutused võtma arvesse nende sektori- või allsektoripõhist riskihindamist.
- b) Üksikutele riskiteguritele omistatav kaal võib olla sektorite, allsektorite või hinnatavate üksuste lõikes erinev, kuid pädevad asutused peaksid sarnaste sektorite, allsektorite või hinnatavate üksuste korral kasutama sarnaseid tegureid.
- c) Riskide kaalumise ei tohi põhjustada olukorda, kus sektorit, allsektorit või hinnatavat üksust ei ole võimalik liigitada oluliseks või väga oluliseks riskiks või kus kõik hinnatavad sektorid, allsektorid või üksused kuuluvad samasse riskikategooriasse.
- d) Kaalumist ei tohi põhjendamatult mõjutada ainult üks riskitegur ning tuleb nõuetekohaselt arvesse võtta tegureid, mille korral on vastavalt direktiivile (EL) 2015/849 või liikmesriigi õigusaktidele tuvastatud, et nendega kaasneb alati rahapesu ja terrorismi rahastamise oluline või suur risk. Riskitegurite kaalumisel peaksid pädevad asutused tagama, et üks riskitegur ei muudaks üldist tasakaalu ebalproportsionaalse ja ebamõistliku hinnangu suunas.

65. Kui pädevad asutused kasutavad automaatseid IT-süsteeme üldise riskiskoori andmiseks hinnatavatele üksustele, eelkõige olukordades, kus nad ei ole neid asutusesiseselt välja töötanud, vaid otsid need väliselt teenuseosutajalt või tuginevad muul viisil välisele sisendile, peaksid nad mõistma, kuidas süsteem toimib ning kuidas selles kombineeritakse või kaalutakse riskitegureid üldise riskiskoori saamiseks. Pädevad asutused peaksid alati olema veendunud, et antud skoorid kajastavad nende arusaama hinnatava üksusega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskist.

4.3.6 Riskiprofiilid ja -kategoriad

66. Olemusliku riskitaseme ja vastavate riskimaandustegurite mõju kombineeritud hindamise tulemuseks peaks vajaduse korral olema sektori, allsektori ja hinnatava üksuse riskiskoor, mis lihtsustab hinnatavate üksuste võrdlemist ning aitab neil saada teavet 3. etapis võetavate meetmete jaoks.

67. Pädevad asutused peaksid tagama, et riskimaandustegurite hindamine hinnatavas üksuses, sektoris või allsektoris põhineb usaldusväärsel teabel, näiteks eespool punkti 45 alapunktis b sätestatud teabel. Sellise teabe puudumisel peaksid pädevad asutused kaalutlema, kas riskimaandustegurite lisamine on põhjendatud ning kas skooride lisamine riskimaandusteguritele ei moonuta hinnatava üksuse rahapesu ja terrorismi rahastamise riski lõplikku skoori.

68. Kui pädevatel asutustel on kättesaadav üksnes piiratud või kontrollimata teave hinnatava üksuse või sektori ja allsektori riskimaandustegurite kohta, peaksid nad need hinnatavad üksused, sektorid ja allsektorid kategoriseerima nende olemusliku riski profiili alusel ning määrama jääkriski skoori, kui asjakohane teave on kättesaadav.

69. Pädevad asutused peaksid hinnatava üksuse või sektori/allsektori üldise riskihindamise tulemuste valideerimiseks kasutama oma professionaalset arvamust ja vajaduse korral seda korrigeerima.

70. Pädevad asutused peaksid otsustama, mis on hinnatavate üksuste, sektorite ja allsektorite riskiprofiilide kategoriseerimise sobivaim viis. Et saavutada erinevate pädevate asutuste lähenemine ning lihtsustada nendevahelist koostööd ja teabevahetust, peaksid pädevad asutused kaaluma hinnatavate üksuste, sektorite ja allsektorite liigitamist „väga olulisteks“, „olulisteks“, „mõõdukalt olulisteks“ ja „vähem olulisteks“ kooskõlas EBA kohaldatavate rahapesu ja terrorismi rahastamise riski hindamise protsessidega.

71. Pädevad asutused peaksid tagama, et nende riskihindamisprotsessid võimaldavad neil eristada olemuslikke ja jääkriske. Hinnatavate üksuste, sektorite või allsektoritega seotud olemuslike riskide kategoriseerimisel peaksid pädevad asutused arvestama järgmisi riskikategoriaid:

- a) vähem oluline risk, mille korral on väga ebatõenäoline, et hinnatavat üksust, sektorit või allsektorit kasutatakse ulatuslikult ära rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil;

- b) mõõdukalt oluline risk, mille korral on ebatõenäoline, et hinnatavat üksust, sektorit või allsektorit kasutatakse ulatuslikult ära rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil;
 - c) oluline risk, mille korral on tõenäoline, et hinnatavat üksust, sektorit või allsektorit kasutatakse ulatuslikult ära rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil, või
 - d) väga oluline risk, mille korral on väga tõenäoline, et hinnatavat üksust, sektorit või allsektorit kasutatakse ulatuslikult ära rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil.
72. Hinnatavate üksuste, sektorite või allsektoritega seotud jääkriski kategoriseerimisel peaksid pädevad asutused arvestama mõju, mida riski maandamise meetmed võivad avaldada hinnatava üksuse, sektorite ja allsektoritega seotud olemuslikule riskile. Pädevad asutused peaksid kohaldama neid nelja riskikategooriat, et kategoriseerida jääkrisk järgmiselt:
- a) vähem oluline risk, kui olemuslik risk on vähem oluline ja riskimaandamine ei ole riskiprofiili mõjutanud või kui olemuslik risk on mõõdukalt oluline või oluline, kuid seda maandatakse tõhusalt rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemide ja kontrollide abil;
 - b) mõõdukalt oluline risk, kui olemuslik risk on mõõdukalt oluline ja riskimaandamine ei ole riskiprofiili mõjutanud või kui olemuslik risk on oluline või väga oluline, kuid seda maandatakse tõhusalt rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemide ja kontrollide abil;
 - c) oluline risk, kui olemuslik risk on oluline ja riskimaandamine ei ole riskiprofiili mõjutanud või kui olemuslik risk on väga oluline, kuid seda maandatakse tõhusalt rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemide ja kontrollide abil;
 - d) väga oluline risk, kui olemuslik risk on väga oluline ja sõltumata riski maandamisest ei mõjuta see riskiprofiili või kui olemuslik risk on väga oluline ja seda ei maandata tõhusalt süsteemsete rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemide ja kontrolli puuduste tõttu hinnatavas üksuses või enamikus hinnatavates üksustes sektoris.
73. Kui pädevad asutused otsustavad mitte kohaldada punktides 69, 70 ja 71 sätestatud riski klassifitseerimist, peaks neil olema võimalik teisendada oma riskikategooriaid kooskõlas käesolevates suunistes soovitatud kategooriatega. Pädevad asutused peaksid käesolevate suuniste lisas kirjeldatud riskikategooriate teisendamisel kasutama konservatiivset lähenemisviisi.
74. Pädevad asutused peaksid arvestama, et hinnatavate üksuste kategoriseerimine seoses rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga võib erineda kategooriatest, mida kohaldatakse samadele hinnatavatele üksustele seoses laiema käitumiskriisi või usaldatavusriski hindamise eesmärgil.
75. Kui pädev asutus kasutab hinnatava üksuse riskiprofiili või -skoori määramiseks automaatset IT-süsteemi, peaksid pädevad asutused arvestama olukordi, kus lisaks riskipõhise järelevalve mudeli 4. etapis sätestatud läbivaatamisprotsessile võib neil olla vaja muuta automaatse hindamise tulemusi oma professionaalse arvamuse alusel. Pädevad asutused võivad otsustada kohaldada oma professionaalset arvamust, kui on teavet, mis viitab sellele, et üldine riskireiting

ei kajasta tegelikkust, sealhulgas rahapesu andmebüroodelt, meediaaruannetest, muudelt järelevalveasutustelt või kohapealsest ja kaugkontrollidest saadud teave. Pädev asutus peaks selgelt dokumenteerima selliste riskiprofiili või -skoori muudatuste põhjused.

4.4 3. etapp – järelevalve

4.4.1 Üldsätted

76. Pädevad asutused peaksid tagama, et rahapesu ja terrorismi rahastamise olulistele ning väga olulistele riskidele avatud hinnatavate üksuste suhtes kohaldatakse sagedamat ja sekkuvat järelevalvet kui nende suhtes, kes on avatud mõõdukatele või vähem olulistele riskidele. Pädevad asutused peaksid kohandama oma järelevalvealast lähenemisviisi, kohandades üht või mitut järgmistest elementidest:

- a) järelevalve laad, kohandades järelevalve kaug- ja kohapealsete vahendite suhet;
- b) järelevalve fookus, näiteks keskendudes hinnatava üksuse kehtestatud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise üldisele raamistikule või rahapesu ja terrorismi rahastamise konkreetsete riskide juhtimisele, sealhulgas konkreetsete toodete või teenustega seotud riskide juhtimisele või rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise konkreetsetele aspektidele (nt klientide identifitseerimine, riskihindamine, pidev seire ja aruandlus);
- c) järelevalve sagedus, tagades, et hinnatavate üksuste suhtes, mis on avatud rahapesu ja terrorismi rahastamise olulisematele riskidele, kohaldatakse järelevalvet sagedamini kui neile hinnatavatele üksustele, kes on avatud vähem olulistele riskidele, ning
- d) järelevalve intensiivsus ja sekkuvus, määrates vastavalt riskile kliendifailide läbivaatamise, tehingute pistelise kontrollimise ja kohapeal tehtavad kahtlaste tehingute aruannete ulatuse. Pädevad asutused peaksid arvestama, et läbivaatamine, mis põhineb üksnes põhimõtete ja protseduuride hindamisel, mitte nende rakendamise hindamisel, ei ole tõenäoliselt piisav olukordades, kus avatus rahapesu ja terrorismi rahastamise riskile on olulisem.

4.4.2 Järelevalvestrateegia

77. Pädevad asutused peaksid määrama ning rakendama pikemaajalist rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalvestrateegiat, milles sätestatakse, kuidas maandada rahapesu ja terrorismi rahastamise riske, mis on tuvastatud kõigis nende järelevalve all olevates sektorites ja allsektorites, kui see on asjakohane. Strateegia peab põhinema kogu sektorit hõlmaval riskihindamisel, mille teevad pädevad asutused vastavalt 4.3. suunisele.

78. Strateegias peaksid pädevad asutused seadma selged eesmärgid oma lähenemisviisile rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalvele ning sätestama, kuidas need

eesmärgid saavutatakse määratud ajavahemikus ja olemasolevate vahenditega. Selle osana peaks järelevalvestrateegia:

- a) selgitama, kuidas nad töötavad, et maandada oma järelevalve all olevates sektorites ja allsektorites rahapesu ja terrorismi rahastamise tuvastatud olemasolevaid riske;
- b) selgitama, kuidas nad tagavad, et kõigi sektorite ja allsektorite, sealhulgas rahapesu ja terrorismi rahastamise väiksema riskiga seotud sektorite ja allsektorite suhtes kohaldatakse piisavat järelevalvet ja seiret, mis vastab rahapesu ja terrorismi rahastamise riskile. Eelkõige, kuidas nad tagavad, et rahapesu ja terrorismi rahastamise olulisemate riskidega seotud sektorite hõlmatus järelevalvega on suurem;
- c) määrama järelevalvevahendite liigi, mida pädevad asutused kasutavad käesolevate suuniste punktis 4.4.4 kirjeldatud riskiliikide käsitlemisel;
- d) määratlema järelevalvealaste kontrollide ja läbivaatamiste tsüklid (kui olemas) vastavalt sellele, mis hinnatavate üksuste üle teostatakse järelevalvet igas riskikategoorias, ning määrama igas tsüklis kohaldatavate järelevalvevahendite liigi;
- e) määrama järelevalvestrateegia rakendamiseks vajalikud järelevalvevahendid ja tagama nende jaoks piisavate vahendite olemasolu;
- f) selgitama, kuidas kavatakse pädevad asutused tekkivaid riske nende tekkimise korral tõhusalt käsitleda ja tegelda nendega viisil, millel ei ole kahjulikku mõju kogu strateegiale.

4.4.3 Rahapesu ja terrorismi rahastamise järelevalve kava

79. Pädevad asutused peaksid määrama ja kehtestama kõigi hinnatavate üksuste jaoks järelevalvekava, milles selgitatakse, kuidas nende järelevalvestrateegiat praktikas rakendatakse. Pädevad asutused peaksid otsustama, mis ajavahemikku hõlmab järelevalvekava, näiteks iga-aastane või kaheaastane järelevalvekava, võttes arvesse laiemaid organisatsioonilisi piiranguid, kui asjakohane.
80. Pädevad asutused peaksid kooskõlastama kõik järelevalvekavad, mis hõlmavad järelevalvestrateegiaga hõlmatud kogu ajavahemikku, et tagada nendevaheline tasakaal ja et koos aitaksid need rakendada järelevalvestrateegiat. See tähendab, et kui järelevalvestrateegia on kehtestatud viieks aastaks, kuid järelevalvekavad koostatakse igal aastal, peaksid pädevad asutused tagama, et kõik iga-aastased kavad koos vastavad strateegiale kogu viieaastase perioodi jooksul.
81. Järelevalvekavas peaksid pädevad asutused selgelt sätestama järelevalvevahendid, mida nad kohaldavad hinnatavatele üksustele, et saavutada oma eesmärgid kooskõlas oma strateegiaga. Pädevad asutused peaksid kasutama üksikute hinnatavate üksuste riskihinnanguid, et täpsustada oma järelevalvevahendite valikut konkreetse hinnatava üksuse jaoks, mis on suunatud selle hinnatava üksuse konkreetsetele riskidele.

82. Pädevad asutused peaksid kavas sätestama, kuidas nad eraldavad järelevalvevahendeid hinnatavatele üksustele viisil, mis vastab hinnatavate üksuste riskiprofiilile, mis on välja töötatud kooskõlas 4.3. suunisega.
83. Pädevad asutused peaksid tunnistama, et hinnatavad üksused, kes on avatud rahapesu ja terrorismi rahastamise riski olulisele või väga olulisele tasemele, ei pruugi olla süsteemselt olulised. Seepärast peaksid pädevad asutused rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kõige asjakohasemate järelevalvevahendite üle otsustamisel lähtuma oma riskihindamisest rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohta ega tohiks tugineda nende usaldatavus- või käitumisriski hinnangutele, kui need on olemas, samuti ei tohiks nad arvestada üksnes süsteemselt olulisi hinnatavaid üksusi. Pädevad asutused peaksid arvestama, et rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve eesmärgil ei pruugi olla asjakohane teha järeldusi usaldatavus- või käitumisriski taseme põhjal.
84. Pädevad asutused peaksid tagama, et rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve kava on usaldatavusnõuete täitmise järelevalve kavast sõltumatu; kuigi mõnikord võivad pädevate asutuste ja usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegijate poolt kontrollitavad hinnatavad üksused kattuda ning võidakse kohaldada ühiseid või täiendavaid järelevalvevahendeid. Pädevad asutused vastutavad siiski selle eest, et nende meetmete tulemusena täidetakse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve eesmärgid täielikult.
85. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve kava väljatöötamisel peaksid pädevad asutused tagama erakorralised meetmed ettenägematuteks olukordadeks, kui kohapealse või kaugkontrolli käigus või muude usaldusväärsete allikate kaudu tuvastatakse uued riskid, mis nõuavad pädevatelt asutustelt asjakohast ja õigeaegset reageerimist.
86. Kui pädevad asutused peavad tegema muudatusi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise algses järelevalvekavas, näiteks minema kaugkontrollilt üle kohapealsele kontrollile või temaatilistelt läbivaatamistelt täieliku ulatusega kontrollidele, et kohaneda uue olukorraga või tegelda rahapesu ja terrorismi rahastamise tekkivate riskidega, peaks neil olema asjakohane sisemine juhtimiskord järelevalvekava selliste muudatuste käsitlemiseks. Pädevad asutused peaksid kõik sellised muudatused nõuetekohaselt dokumenteerima, selgitades, kuidas ja millal tehakse järelevalvet nende hinnatavate üksuste üle, keda kava muudatused mõjutavad.

4.4.4 Järelevalvevahendid

87. Pädevad asutused peaksid tunnistama, et iga hinnatav üksus, sektor ja allsektor on avatud rahapesu ja terrorismi rahastamise eri tasemega riskile ning seetõttu võib kasutatavate järelevalvevahendite liik ja sagedus nende vahel erineda. Järelevalveressursside tõhusa kasutamise tagamiseks peaksid pädevad asutused valima sellised järelevalvevahendid, millel on tõenäoliselt suurem mõju hinnatavatele üksustele, või mis võimaldavad neil hõlmata suuremat osa sektorist. Kui pädevad asutused soovivad arendada paremat arusaama sellest, kuidas

sektor või teatud liiki hinnatavad üksused juhivad rahapesu ja terrorismi rahastamise konkreetseid riske, peaksid nad kaaluma temaatiliste läbivaatamiste kasutamist.

88. Pädevad asutused peaksid hästi mõistma kõiki neile kättesaadavaid järelevalvevahendeid oma järelevalvestrateegia ja -kava rakendamiseks. Nad peaksid mõistma iga järelevalvevahendiga seotud eeliseid ja puudusi, sealhulgas sekkuvuse ja intensiivsuse taset, mida nad iga järelevalvevahendiga võiksid saavutada, ning kaaluma, kuidas nad saavad kasutada võimalikult mitmesuguseid nende käsutuses olevaid järelevalvevahendeid, muu hulgas täielikku või osalist kohapealset kontrolli, erakorralisi kontrolle, temaatilisi kontrolle, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise deklaratsioone, järelkontrolle, kaugkontrolle ning sektorile antavat tagasisidet ja suuniseid.
89. Pädevad asutused peaksid valima hinnatavate üksuste jaoks kõige tõhusamad järelevalvevahendid, et täita konkreetset järelevalvevajadust või -eesmärki. Järelevalvevahendite valimisel peaksid pädevad asutused lähtuma oma sektoripõhistest ja individuaalsetest rahapesu ja terrorismi rahastamise riski hinnangutest ning arvestama ka järgmist:
- hinnatavate üksuste arv ja pädeva asutuse järelevalve all olevad sektorid;
 - eri järelevalvevahendite konkreetsete omadused, kui neid kasutatakse eraldi või üksteisega kombineeritult;
 - eri järelevalvevahendite kohaldamiseks vajalikud ressursid;
 - vajalik aeg, et järelevalvevahend saavutaks oma eesmärgi ning selleks, et mõjutada hinnatavate üksuste vastavust rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõuetele.
90. Pädevad asutused peaksid kasutama paindlikkust, et nad saaksid kohandada oma järelevalvevahendite kasutust, et reageerida ka hinnatavas üksuses, sektoris või allsektoris rahapesu ja terrorismi rahastamise tekkivatele riskidele nende ilmnmisel. See tähendab, et kui pädevad asutused on tuvastanud rahapesu ja terrorismi rahastamise tekkiva riski kas rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise deklaratsioonide, muude järelevalvevahendite või muude vahendite abil, peaksid nad kaaluma, kas täiendav ja sekkuvam hindamine kohapealse või kaugkontrolli kaudu võib olla vajalik, tagamaks, et hinnatava üksuse süsteemid ja kontrollid on piisavalt kindlad tekkiva riski maandamiseks. Seetõttu võimaldavad kohapealsed kontrollid pädevatel asutustel:
- arendada põhjalikumat arusaama hinnatava üksuse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise üldisest lähenemisviisist, sealhulgas tavadest, juhtimisest, töötajate käitumisest ja kultuurist;
 - arutada võimalikke riske, järelevalvetegevuse tulemusi, samuti probleeme, millega hinnatav üksus võib kokku puutuda, ja nende lahendamise viise;
 - edastada oma järelevalvealased ootused otse hinnatavatele üksustele.

91. Pädevad asutused peaksid eraldi või koos muude järelevalvevahenditega kaaluma kohapealsete kontrollide kasutamist, eelkõige selliste hinnatavate üksuste üle järelevalve teostamisel, kelle rahapesu ja terrorismi rahastamise risk on olulise ja väga olulise tasemega. Need kontrollid peavad hõlmama vähemalt hinnatavate üksuste rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise põhimõtete ja protseduuride läbivaatamist ning hinnangut selle kohta, kuidas neid praktikas rakendatakse, muu hulgas intervjuude kaudu põhitöötajatega, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõuete täitmisel kasutatavate süsteemide testimise ning riskihindamise ja klienditoimikute läbivaatamise kaudu. Hinnatavate üksuste ulatuse ja keerukuse põhjal peaksid pädevad asutused kaaluma, kas täielik kohapealne kontroll hõlmab hinnatava üksuse kogu tegevust tervikuna või on teostatavam keskenduda hinnatava üksuse ühele konkreetsele ärivaldkonnale. Kuigi juhul, kui ulatus piirneb ühe konkreetse ärivaldkonnaga, peaksid pädevad asutused välja selgitama, mis on selle ärivaldkonna ja asutuses laiemalt kohaldatavate süsteemide ja kontrollide vahelised puutepunktid, ning kui tuvastatakse puudusi ärivaldkonna süsteemides ja kontrollides, peaksid pädevad asutused püüdma hinnata, kas ja kuidas see võib mõjutada kogu hinnatavat üksust.
92. Otsustades, kas teha hinnatava üksuse täielik kohapealne kontroll, peaksid pädevad asutused arvestama järgmisi tegureid:
- a) kas hinnatava üksuse kohta on vaja saada täiendavat või põhjalikumat teavet, mida on võimalik saada üksnes kohapealsete elementide kaudu;
 - b) mis liiki teavet on vaja ning kuidas saada seda tõhusalt ja terviklikult;
 - c) kas pädeva asutuse või asjaomaste usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegijate või, kui hinnatav üksus kuulub kontserni, muude kontserni kuuluvate üksuste järelevalve eest vastutavate pädevate asutuste poolt tehtud varasemate kohapealsete kontrollide või kaugkontrollide tulemused (kui need on kättesaadavad) näitavad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõuete täitmise madalat taset või viitavad puudulikule vastavuskultuurile nii hinnatava üksuse sees kui ka kontsernis, mis võib hinnatavat üksust mõjutada;
 - d) kas hinnatav üksus on varem rikkunud oma rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustusi ja kas ta on teinud seda korduvalt;
 - e) mis järelevalvealaseid järelmeetmeid (kui üldse) on pädev asutus varem kohaldanud hinnatava üksuse suhtes; ning
 - f) kas hinnatavad üksused on varem näidanud pühendumust puudused kõrvaldada ja kas nad on võtnud selleks kindlaid meetmeid.
93. Pädevad asutused peaksid kaaluma kaugkontrolli kasutamist juhtudel, kui vähem sekkuva järelevalvemeetodi kasutamine võib olla piisav, või juhtudel, kui hinnatavad üksused on avatud rahapesu ja terrorismi rahastamise madala tasemega riskile. Kaugkontrollid hõlmavad peamiselt hinnatavate üksuste rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kirjalike põhimõtete ja protseduuride dokumendipõhist läbivaatamist ning riskihindamist, kuid ei hõlma põhjalikku hindamist selle kohta, kui tõhusalt on hinnatav üksus rakendanud neid põhimõtteid

ja protseduure praktikas. Kaugkontrolle võib pidada ka ettevalmistavaks sammuks põhjalikumate läbivaatuste tegemiseks kohapealsete kontrollide kaudu, mis täiendaksid mujalt tehtavat tööd, või neid võib kasutada koos muude järelevalvevahenditega.

94. Mõnel juhul peaksid pädevad asutused kaaluma, kas kahe või enama vahendi kombinatsioon võib olla tõhusam. See hõlmab olukordi, kus pädev asutus käsitab probleemsetena kaugkontrollide käigus või rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise raames saadud teabe täpsust. Sellistel asjaoludel võib osutada vajalikuks, et pädevad asutused kontrolliks seda teavet kohapealse kontrolli kaudu, mis tavaliselt sisaldab selliseid elemente nagu tehingute ja klienditoimikute pisteline kontroll ning intervjuud põhitöötajate ja juhtorgani liikmetega. Pädevatel asutustel peaks olema võimalik teha vajaduse korral erakorralisi kontrolle, mis ei ole osa nende järelevalvestrateegiast ja -kavast. Sellise kontrolli vajaduse võib tingida konkreetne sündmus, mis võib suurendada hinnatava sektori/allsektori või üksuste rahapesu ja terrorismi rahastamise riski, olulised muutused sektori/allsektori või hinnatava üksuse rahapesu ja terrorismi rahastamise riskis või olukord, kui pädev asutus avastab teatud teabe, sealhulgas rikkumisest teatamise teadete või laialt levinud avalike süüdistuste kaudu rikkumiste kohta, uue rahapesu tüpoloogia või järelevalvealaste tähelepanekute kaudu, mis on seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemide ja kontrollidega või laiema sisekontrolli raamistikuga. Kui pädev asutus on otsustanud, et erakorraline kontroll on õigustatud, peaks ta määrama kontrolli ulatuse, kontrolli fookuse ja selle, kas see hõlmab kohapealseid elemente ning kas on vaja kaasata teisi järelevalveasutusi ja teha nendega koostööd.
95. Kui pädevad asutused teevad kaugkontrolli virtuaalsete vahendite abil, peaksid nad kaaluma selle järelevalvevahendi tõhusust ja seda, kas hinnatava üksuse kaasamine vastab kohapealse kontrolli tingimustele ning on proportsionaalne hinnatavast üksusest tuleneva rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga. Pädevad asutused peaksid kaaluma, kas kohapealne kontroll on asjakohasem selliste hinnatavate üksuste üle järelevalve teostamisel, kelle rahapesu ja terrorismi rahastamise risk on oluline või väga oluline, ning olukorras, kus pädevad asutused soovivad põhjalikku arusaama hinnatava üksuse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemidest ja kontrolliraamistikust.
96. Pädevad asutused peaksid kaaluma kõige tõhusamat järelevalvevahendit tagamaks, et kontserni kuuluvad hinnatavad üksused rakendavad tõhusalt kogu kontserni hõlmavaid põhimõtteid ja protseduure, kohaldades samu kaalutlusi, mida kohaldatakse üksikute hinnatavate üksuste suhtes, nagu on eespool selgitatud. Kui kontsern tegutseb piiriüleselt, peaks juhtiv järelevalveasutus¹⁵ tegema koostööd teiste pädevate asutustega, kes on kaasatud kontserni hinnatavate üksuste järelevalvesse, tehes seda rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kolleegiumide kaudu, kui need on olemas, või muude kanalite ja koostöömehhanismide kaudu,

¹⁵ Juhtiv järelevalveasutus on määratakse vastavalt Euroopa järelevalveasutuste ühiste suunistele (JC 2019 81) koostöö ja teabevahetuse kohta direktiivi (EL) 2015/849 tähenduses (edaspidi „rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kolleegiumide suunised“). Üldiselt on juhtiv järelevalveasutus pädev asutus, kes vastutab rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve eest liikmesriigis, kus asub kontserni peakontor.

sealhulgas EBA koostöösuunistes sätestatud kanalite ja koostöömehhanismide kaudu.¹⁶ See koostöö võib muu hulgas hõlmata järgmist:

- a) rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kolleegiumide suuniste 9. suunises kirjeldatud vastastikuse abi ulatus;
- b) konkreetse järelevalvevahendi või järelevalvemeetme kohaldamise kokkuleppimine teiste pädevate asutustega, kes vastutavad kontserni muude hinnatavate üksuste järelevalve eest. See võib hõlmata kontrolli või läbivaatamist koos teiste pädevate asutustega või ühiselt järelevalvevahendi fookuse kohandamist, et maandada kontserniüleseid riske tõhusamalt;
- c) vahetada hinnatava üksuse või sektori rahapesu ja terrorismi rahastamise riski hindamisega seotud teavet, kui see on asjakohane;
- d) vahetada teavet seoses kavandatavate järelevalvealaste kontrollide või läbivaatamiste ning seejärel asjakohaste tähelepanekutega;
- e) teiste pädevate asutuste tuvastatud puuduste või rikkumistega seotud teabe vahetamine.

97. Pädevatel asutustel peaks olema terviklik ülevaade kõigist nende rakendatavatest järelevalvevahenditest. Nad peaksid jälgima nende rakendamist ja tõhusust ning tegema vajaduse korral kohandusi.

4.4.5 Järelevalvetavad ja järelevalvekäsiraamat

98. Direktiivist (EL) 2015/849 tulenevate kohustuste täitmiseks peaksid pädevad asutused tagama, et hinnatavad üksused on kehtestanud kindlad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemid ja kontrollid ning et need süsteemid ja kontrollid on rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks ja avastamiseks piisavalt tõhusad. Meetmed, mida pädevad asutused võtavad, et hinnata hinnatava üksuse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteeme ja kontrole, tuleks sätestada spetsiaalses rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve käsiraamatus. See võimaldab pädevatel asutustel tagada järelevalvevahendite ja professionaalse arvamuse järjepidev kohaldamise. Käsiraamatu koostamisel peaksid pädevad asutused tagama, et see annab piisavalt üksikasju kõigi tegevuste kohta, mida asjaomased järelevalveasutused peavad tõhusaks järelevalveks tegema, kuid samuti peaks see andma järelevalveasutustele piisava paindlikkuse, et nad saaksid vajaduse korral kohaldada oma eksperdihinnanguid ja kohandada järelevalvealast lähenemisviisi.

99. Pädevad asutused peaksid tagama, et vajaduse korral määravad hinnatavad üksused rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise vastavuskontrolli eest vastutava isiku kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikli 8 lõikega 4. Samuti peaksid pädevad asutused võtma riskitundlikke meetmeid, et kontrollida, kas hinnatava üksuse määratud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise vastavuskontrolli eest vastutaval isikul on oma ülesannete tõhusaks täitmiseks

¹⁶ EBA [suunistes usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegijate, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalveasutuste ning rahapesu andmebüroode koostöö ja teabevahetuse kohta vastavalt direktiivi 2013/36/EL artikli 117 lõikele 6](#), detsember 2021.

vajalik usaldusväärsus, asjatundlikkus ja teadmised.¹⁷ See võib hõlmata kohtumist rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise vastavuskontrolli eest vastutava isikuga või nõudmist hinnatavale üksusele esitada kokkuvõtte rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise vastavuskontrolli eest vastutava isiku erialasest pädevusest ja mis tahes muust teabest, mida pädev asutus peab asjakohaseks. Pädevad asutused peaksid kaaluma, kas teha selline hindamine oma järelevalvetegevuse osana (sealhulgas kohapealsete kontrollide või kaugkontrollide ajal) või eraldi hindamisena.

100. Kui punktis 99 kirjeldatud kontrollide tulemusel sedastab pädev asutus probleemi, et rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise vastavuskontrolli eest vastutav isik ei pruugi olla sobiv, peaks pädev asutus teatama oma kahtlustest asjaomasele usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegijale ning jagama ennetavalt usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegijatega mis tahes teavet, mis on tekitanud neid kahtlusi.¹⁸ Lisaks,

- a) kui rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise vastavuskontrolli eest vastutava isiku sobivuse hindamine ei kuulu usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegija pädevusse, peaksid pädevad asutused kohaldama probleemi lahendamiseks põhjendamatult viivitusega vajalikke meetmeid, näiteks paluma rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise vastavuskontrolli eest vastutaval isikul läbida lisakoolitus või parandada kutsekvalifikatsiooni; taotlema rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise vastavuskontrolli eest vastutava isiku rolli tõhustatud juhtimist või ümberkorraldamist; või taotlema rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise vastavuskontrolli eest vastutava isiku asendamist või täiendava isiku ametisse nimetamist;
- b) kui usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegijad on pädevad hindama rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise vastavuskontrolli eest vastutava isiku¹⁹ sobivust, peaksid pädevad asutused tegema vajaduse korral usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegijatega koostööd esialgsel hindamisel ja vajaduse korral ka sobivuse mis tahes ümberhindamisel usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegijate poolt.²⁰ Pädevad asutused peaksid jagama asjaomaste usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegijatega kogu asjakohast teavet, mis võib mõjutada rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise vastavuskontrolli eest vastutava isiku sobivuse hindamist või ümberhindamist, sealhulgas eespool punktis a kirjeldatud soovitusi meetmete kohta, mida võiks võtta rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve seisukohast, et probleeme leevendada.

Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 8 ja VI peatüki kohase vastavuse haldamise ja rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise vastavuskontrolli eest vastutava isiku rolli ja ülesannetega seotud põhimõtete ja protseduuride suuniste kavandi¹⁷ [konsultatsioonidokument](#).

¹⁸ Eelkõige vastavalt tulevaste EBA suuniste (usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegijate, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalveasutuste ning rahapesu andmebüroode koostöö ja teabevahetuse kohta vastavalt direktiivile 2013/36/EL) 19. punktile

¹⁹ ESMA ja EBA ühised suuniste juhtorgani liikmete ja võtmeisikute sobivuse hindamise kohta direktiivi 2013/36/EL ja direktiivi 2014/65/EL kohaselt ([EBA/GL/2021/06](#)).

²⁰ Sealhulgas, nagu on ette nähtud tulevaste EBA suuniste (usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegijate, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalveasutuste ning rahapesu andmebüroode koostöö ja teabevahetuse kohta vastavalt direktiivile 2013/36/EL) punktides 6.1 ja 6.3.

101. Järelevalvekäsiraamatus peaksid pädevad asutused kirjeldama samme, mida järelevalveasutused peavad eri järelevalvevahendite kohaldamisel võtma. Käsiraamatus tuleb sätestada vähemalt järgmist:

- a) protsess ja meetodika, mida pädevad asutused järgivad hinnatavate üksuste ja sektorite/allsektoritega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide hindamisel. Pädevad asutused peaksid selgitama ka protsessi, mida järelevalveasutused järgivad, kui nad soovivad oma professionaalse arvamuse alusel muuta hinnatava üksuse riskiskoori;
- b) võimalikud juhtumid, kus järelevalveasutused peavad tegema koostööd muude sidusrühmadega, nagu on kirjeldatud käesolevate suuniste punktis 1.4.1, ja selgitama, kuidas selline koostöö peaks praktikas toimuma;
- c) protsess, mida järelevalveasutused peaksid järgima iga järelevalvevahendi rakendamisel ja testitavate elementide selgitamisel. Pädevad asutused peaksid selgelt välja tooma peamised erinevused nende käsutuses olevate eri järelevalvevahendite vahel. See tähendab, et pädevad asutused peaksid vähemalt selgitama ulatust, milles järelevalveasutused peaksid hinnatavas üksuses testima:
 - i) asjakohaste põhimõtete ja protseduuride adekvaatsust ning seda, kas need on seotud kogu äritegevust hõlmava riskihindamisega;
 - ii) kas on kehtestatud asjakohased protsessid ja kas need toimivad ootuspäraselt;
 - iii) kogu äritegevust hõlmavate riskianalüüside piisavust ja täielikkust ning ulatust, milles see määrab üldise rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise lähenemisviisi;
 - iv) kliendi riskianalüüside adekvaatsust ja ulatust, milles need määravad kliendi suhtes kohaldatavate hooldusmeetmete nõuete taseme;
 - v) sisemise juhtimiskorra ja aruandlusliinide asjakohasust rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõuetele vastavuse seisukohast, sealhulgas juhtimisteabe kvaliteeti ja kvantiteeti;
 - vi) rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise vastavuskontrolli eest vastutava isiku adekvaatsust hinnatavas üksuses, nagu on määratletud direktiivi (EL) 2015/849 artikli 8 lõikes 4, ning meetmeid, mida järelevalveasutused peaksid selle hindamise läbiviimiseks võtma;
- d) mis liiki koostöö ja suhtlus peaks järelevalveasutusel olema hinnatava üksusega enne konkreetse järelevalvevahendi rakendamist, selle rakendamise ajal ja järel;
- e) kontrollide või läbivaatamiste tulemuste edastamisel soovituslik ajakava, mida pädevad asutused ja hinnatavad üksused peaksid järgima;
- f) kuidas hinnata, kas hinnatavate üksuste kehtestatud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemid ja kontrollid on piisavalt tõhusad ning vastavuses rahapesu ja terrorismi rahastamise riskidega, millele hinnatav üksus on avatud. Pädevad asutused peaksid kindlaks määrama vähemalt peamised valdkonnad, millele järelevalveasutus peaks

keskenduma, mis võivad viidata tõhususe puudumisele hinnatavas üksuses. Mõned näitajad, mis võivad viidata sellele, et rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise raamistikku rakendatakse tõhusalt, on muu hulgas järgmised:

- vii) hinnatava üksuse töötajad mõistavad hästi eri süsteemides kasutatavaid parameetreid ja suudavad selgitada nende süsteemide tulemuste põhimõtteid;
 - viii) klientide ja tehingute jälgimiseks kasutatavad süsteemid ja protsessid annavad oodatud tulemusi, mis on kooskõlas sektori teiste sarnaste hinnatavate üksustega;
 - ix) põhimõtted ja protseduurid kahtlaste või ebatavaliste tehingute tuvastamiseks, analüüsimiseks ning rahapesu andmebüroole või muudele asjakohastele asutustele teatamiseks;
 - x) hinnatava üksuse töötajad mõistavad hästi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise põhimõtteid ja protsesse ning seda, kuidas neid praktikas kohaldatakse;
 - xi) mitmesugused sise- ja välisaranded, näiteks sise- või välisauditite või konsultantide aruanded, ei sedasta probleeme seoses hinnatava üksuse vastavusega rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõuetele;
 - xii) kõigile hinnatava üksuse asjaomastele töötajatele ja kõrgemale juhtkonnale pakutakse piisavat ja asjakohast koolitust;
 - xiii) hinnatav üksus on rakendanud õiglasi motivaatoreid, sealhulgas töötasu ja muid preemiaid, mis ei soodusta otseselt ega kaudselt ebausaldusväärseid töötavasid ega - kultuuri;
 - xiv) piisav ja asjakohane juhtimisaruandlus kõigil juhtimistasanditel;
 - xv) rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise raamistikus on kehtestatud asjakohane juhtimiskord, kus kõrgemal juhtkonnal on selge roll.
- g) mil määral võib järelevalveasutus seada kahtluse alla rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemide ja kontrollimehhanismide stabiilsuse, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise põhimõtete ja protseduuride rakendamise ning kogu äritegevust hõlmava riskihindamise tõhususe;
- h) näited olukordade kohta, kus järelevalveasutused peaksid oma järelevalvealast otsustust kohaldama;
- i) kui järelevalvevahend hõlmab kliendi toimikute või tehingute valimikontrolli, tuleks käsiraamatus selgitada valimi moodustamise meetodikat, sealhulgas valimi miinimumsuurust ja valimi moodustamise kriteeriume;
- j) meetmed, mida järelevalveasutused peavad võtma pärast kontrolli, et tagada järelevalvealaste tähelepanekute piisav käsitlemine hinnatavate üksuste poolt, ning näited juhtudest, mil järelkontroll võib olla vajalik, nagu on sätestatud käesolevate suuniste punktis 4.4.8, ning
- k) pädeva asutuse juhtimiskord kontrollide või läbivaatamiste tulemuste heakskiitmiseks,

sealhulgas sanktsioonide ja haldusmeetmetega seotud otsustusprotsess.

101. A) Valimi koostamise põhimõtete väljatöötamisel peaksid pädevad asutused meeles pidama, et hinnatavad üksused erinevad mitmel viisil, näiteks toodete ja teenuste arvu ja liigi ning klientide ja tehingute arvu ja liigi poolest. See tähendab, et pädevatel asutustel võib olla vaja kohandada oma valimi koostamise lähenemisviisi seoses konkreetse hinnatavate üksustega. Selle osana peaksid pädevad asutused kaaluma tähendusliku valimi koostamisel vähemalt järgmisi kriteeriume:

- a) Valimi koostamine peaks aitama pädevatel asutustel täita hindamiseks kasutatava konkreetse järelevalvevahendi eesmärke. See tähendab, et valim peaks koosnema olulisest arvust kliendi toimetest või tehingutest, mis esindavad eri riskikategooriatesse kuuluvate klientide, toodete ja teenuste mitmekesisust, kuid valimi suurus ja koosseis määratakse järgmiselt:
 - i) hindamiseks kasutatava järelevalvevahendi eesmärk;
 - ii) hinnatava üksuse klientide erinevad riskikategooriad ja nende klientide osakaal, kes on rahapesu ja terrorismi rahastamise olulise või väga olulise riskiga;
 - iii) hinnatava üksuse äritegevuse olemus, ulatus ja keerukus.
- b) Valimi koostamise osana tehtavad kontrollid peaksid olema piisavalt põhjalikud ja sekkuvad, et võimaldada pädeval asutusel saavutada järelevalve soovitud eesmärk.
- c) Valimi koostamine peaks olema tasakaalus muude järelevalvemeetmetega, mis moodustavad osa järelevalvevahendist, näiteks süsteemide, juhtimiskorra ning põhimõtete ja protseduuride läbivaatamine.

102. Pädevate asutuste valimi koostamise põhimõtted peaksid olema paindlikud ja võimaldama kohandusi, tuginedes riski tasemele või uuele teabele, sealhulgas järelevalvetegevuse osana saadud teabele. See tähendab, et pädevad asutused võivad muuta valimi suurust, valimisse kaasatud klientide, toodete, teenuste või tehingute kategooriaid või erikontrolle, mida tehakse enne kontrolli või läbivaatamist või nende ajal. Kui valimi koostamine viitab rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustuste süsteemsele täitmata jätmisele hinnatava üksuse poolt, peaksid pädevad asutused uurima selle puuduse algpõhjust, mis võib hõlmata täiendavaid kontrolle või järelevalvetoiminguid, sealhulgas täiendava valimi koostamist või intervjuusid võtmetöötajatega.

103. Järelevalvekäsiraamatut tuleks korrapäraselt läbi vaadata ja vajaduse korral ajakohastada, eelkõige siis, kui on tehtud olulisi muudatusi, mis võivad mõjutada järelevalvealast lähenemisviisi, sealhulgas õigusraamistikus või rahvusvahelistes suunistes tehtud muudatusi, või muudatusi, mida järelevalvemeetodi asjakohasuse kohta saadud tagasiside tulemusena nõutakse pädevatelt asutustelt, sealhulgas siseauditi funktsiooni täitjalt või välistelt asutustelt, nagu rahapesuvastane töökond, Euroopa Nõukogu või Euroopa järelevalveasutused. Selle läbivaatamise tulemusena peaksid pädevad asutused hindama saadud kogemusi ja kõrvaldama tuvastatud puudused, kui neid on. Asjakohaseid järelevalveasutusi tuleks viivitamata teavitada mis tahes muudatustest käsiraamatus.

4.4.6 Kvaliteedi tagamine

104. Pädevad asutused peaksid tagama, et rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalvet teostavad järjepidevalt kõik järelevalveasutused. Seepärast peaksid nad kehtestama kvaliteedi tagamise kontrollid, et tagada järelevalvevahendite ja -tavade järjepidev kohaldamine kõigi järelevalveasutuste poolt kooskõlas järelevalvekäsiraamatuga. Sellised kontrollid peaksid hõlmama vähemalt siseauditi funktsiooni poolset läbivaatamist ja nn nelja silma põhimõtte kohaldamist. Pädevad asutused peaksid kasutama ka töötajate koolitust, juhendamist ja töövarjuks olemist järelevalveasutuste vahel järelevalve järjepidevuse saavutamiseks.
105. Pädevad asutused peaksid tagama hinnatavatelt üksustelt riskihindamise või muude järelevalvevahendite jaoks kogutud teabe täpsuse ja usaldusväärsuse. Selle tagamiseks peaksid pädevad asutused võrdlema seda teavet vähemalt nende käsutuses oleva teabega konkreetse hinnatava üksuse või sarnaste hinnatavate üksuste kohta või teabega, mis on saadud muudest usaldusväärsustest allikatest, sealhulgas usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegijalt, muudelt pädevatelt asutustelt või rahapesu andmebüroodelt.
106. Kui pädevad asutused on tuvastanud, et ühe või mitme hinnatava üksuse esitatud teave on osutunud ebatäpseks või puudulikuks, peaksid nad võtma meetmeid nende ebakõlade selgitamiseks ja täpse teabe saamiseks. Sellises olukorras peaksid pädevad asutused kaaluma probleemi lahendamiseks kõige asjakohasemaid järelevalvemeetmeid, lähtudes tuvastatud ebatäpsuste ulatusest ja liigist. Meetmed võivad hõlmata selgituste nõudmist otse hinnatavalt üksuselt, hinnatava üksuse erakorralise kontrolli läbiviimist või teatud järelevalvemeetmete kehtestamist.
107. Pädevad asutused peaksid vajalike kvaliteedi tagamise kontrollide kavandamisel ja läbiviimisel arvestama vajaminevate ressursidega. Mõnel juhul võib osutada vajalikuks kasutada IT- või muude valdkondade teatud eriressursse.

4.4.7 Väliste osapoolte teenuste kasutamine

108. Kui pädevad asutused kasutavad oma järelevalvekava, kava mõne osa või konkreetse järelevalveülesande täitmiseks väliskonsultantide või -audiitorite teenuseid, peaksid nad alati tagama, et need välised osapooled:
- omavad piisavaid teadmisi ja oskusi, et täita konkreetseid järelevalveülesandeid, milleks pädevad asutused nad on kaasanud;
 - omavad selget arusaama regulatiivsetest ootustest ja neilt nõutava töö ulatusest;
 - omavad juurdepääsu konkreetsetele suunistele, milles on selgelt sätestatud nende kaasamise tingimused, samuti mis tahes protsessid, mida nad peavad oma tegevuse osana järgima;
 - peavad piisavat arvestust meetmete kohta, mida nad on võtnud nõutavate ülesannete täitmiseks ning selgitavad oma järelduste ja tähelepanekute põhjendusi;

- e) täidavad nõutud ülesandeid järgides kõrget kvaliteedistandardit. See võib hõlmata seda, et pädevad asutused vaatavad läbi muu välise osapoolte tehtud töö või osalevad mõnes tegevuses, mida nad pädeva asutuse nimel läbi viivad;
- f) deklareerivad kõik võimalikud huvide konfliktid ning kui selgub, et huvide konflikt on tekkinud, peaksid pädevad asutused tagama selle nõuetekohase haldamise ja lahendamise. Kui huvide konflikti ei ole võimalik lahendada, peaksid pädevad asutused konkreetse välise osapoolte töövõttust keelduma või selle lõpetama.

109. Kui pädevad asutused kasutavad oma järelevalveprotsessis järjepidevalt eksperte, peaksid nad seda järelevalvekavas ja käsiraamatus kajastama.

110. Pädevad asutused peaksid tagama, et neil on piisavalt sisemisi teadmisi, et nad saaksid vajaduse korral kontrollida ja piisavalt vaidlustada välise osapoolte poolt nende nimel tehtud tööd.

111. Olukordades, kus hinnatavad üksused kaasavad välisaudiitoreid või konsultante, et hinnata oma vastavust rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõuetele, kas omal algatusel või pädevate asutuste nõudmisel, peaksid pädevad asutused tagama, et:

- a) neid teavitatakse välise osapoolte läbivaatamise ulatusest;
- b) neid teavitatakse hindamist läbiviivate välise osapoolte kaasatud ekspertide oskustest, teadmistest ja kogemustest ning
- c) neile teatatakse regulaarselt ekspertide töö tulemustest ja tähelepanekutest, sealhulgas juhul, kui eksperdid teatavad järjepidevalt puuduste või tähelepanekute puudumisest.

112. Pädevad asutused peaksid võtma arvesse välise osapoolte tööd ja kajastama seda oma järelevalvealastes järelemeetmetes või vajaduse korral osana pidevast järelevalvest. Pädevad asutused peaksid analüüsima välisekspertide töö ja järelevalvealaste kontrollide või läbivaatamiste tulemuste vahel tuvastatud lahknevuste põhjusi ning kajastama seda analüüsi oma hinnatava üksuse riskihinnangus. Kui pädevatel asutustel on kahtlusi välisekspertide töö üldise kvaliteedi suhtes, nagu on kirjeldatud punktides 108 ja 111, peaksid pädevad asutused kaaluma kõnealuse töö läbivaatamise lisamist oma tulevastesse kontrollidesse või hinnatava üksuse läbivaatamistesse.

113. Pädevad asutused peaksid tagama kanalite olemasolu, millega tagatakse, et välisekspertidel on vajaduse korral võimalik teatada hinnatavas üksuses esinevatest õigusnormide eiramisest, nõrkustest või rikkumistest otse pädevatele asutustele, olenemata sellest, kas pädevad asutused või hinnatavad üksused kasutavad nende teenuseid.

4.4.8 Järelevalvealased järelemeetmed

114. Pädevad asutused peaksid olema kindlad, et hinnatavad üksused on kõiki hinnatava üksuse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemides ja kontrolliraamistikus esinevaid rikkumisi või puudusi piisavalt käsitletud ja need tõhusalt kõrvaldanud. Pädevad asutused

peaksid võtma kõik vajalikud meetmed tagamaks, et hinnatava üksuse käitumine või tegevus muutub või lõpeb.

115. Kõige tõhusamate järelevalvealaste järelmeetmete üle otsustamisel peaksid pädevad asutused valima järelevalvevahendid või -meetmed, mis on proportsionaalsed tuvastatud puuduste olulisuse ja tuvastatud rikkumiste tõsidusega, ning võtma arvesse hinnatava üksuse riskitaset. See tähendab, et hindamise käigus tuvastatud tõsised rikkumised ja olulised puudused²¹, mille puhul esineb oluline või väga oluline rahapesu ja terrorismi rahastamise risk, nõuavad tõhusamaid järelmeetmeid ja rohkem järelevalvevahendeid kui vähem tõsised rikkumised või vähemolulised puudused vähemolulise riskiga hinnatavates üksustes. Näiteks kõige tõsisematel juhtudel võivad pädevad asutused viia läbi järelkontrolli tagamaks, et kõiki puudusi leevendatakse tõhusalt, ning võivad kaaluda sanktsioonide kehtestamist, samas kui vähemtõsistel juhtudel võib olla piisav saada hinnatavalt üksuselt kinnitus selle kohta, et probleeme on käsitletud vastavalt nende soovitatud paranduskavale.

116. Kõige tõhusamate järelevalvealaste järelmeetmete määramisel vastavalt punktidele 114 ja 115 peaksid pädevad asutused võtma arvesse vähemalt järgmist:

- a) kas pärast hinnatava üksuse poolt pädevale asutusele esitatud parandusmeetmete kava rakendamist on kõik rikkumised ja puudused tõhusalt käsitletud ja kõrvaldatud. Pädevad asutused peaksid olema rahul hinnatava üksuse pakutud ajakavaga, millal parandusmeetmed lõpule viiakse, ning nad peaksid hinnatava üksuse ajakava vaidlustama, kui see on ebarealistlik või kui kavandatud meetmed ei ole konkreetsete puuduste kõrvaldamiseks piisavalt kindlad;
- b) kas kasutada ühte järelevalvevahenditest, järelevalvemeetmetest või sanktsioonidest või nende kombinatsiooni, et tagada hinnatava üksuse rikkumiste ja puuduste käsitlemine ja kõrvaldamine kõige tõhusamal ja õigeaegsel viisil;
- c) parandusmeetmete kiireloomulisus, kuna mõne rikkumise või puuduse korral võib olla vaja hinnatavate üksuste kiiremat tegutsemist, mis tähendab, et pädevad asutused peaksid tagama, et hinnatav üksus prioriseerib nende puuduste kõrvaldamist piisavalt;
- d) aeg, mis on vajalik konkreetsete rikkumiste või puuduste kõrvaldamiseks, ning kui parandusmeetmed võivad kesta kaua, tuleks hinnataval üksusel võtta asjakohased ajutised riski maandamise meetmed;
- e) korduva või süsteemse rikkumise või puuduse tõenäosus, mida võib hinnata, uurides hinnatava üksuse varasemaid puudusi, ning ajavahemikku, mille jooksul hinnatav üksus ei suutnud rakendada tõhusaid süsteeme ja kontrole; sel juhul peaks pädeva asutuse järelmeetmed keskenduma mitte üksnes ühe konkreetse probleemi lahendamisele, vaid ka sellele, et tagada süsteemse vea kõrvaldamine hinnatava üksuse poolt;
- f) rikkumise või puuduse võimalik mõju laiemale sisekontrolliraamistikule hinnatavas üksuses, mis võib vajada usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegijate kaasamist

²¹ Lisateavet puuduste olulisuse määramise kohta leiab EBA regulatiivsetest tehnilistest standarditest, mis on välja töötatud EBA määruse artikli 9a alusel.

kooskõlas EBA koostöösuunistega²² ja võimalikke järelmeetmeid ka usaldatavusnõuete seisukohast;

- g) hinnatava üksuse suutlikkus ja valmisolek pädevate asutuste tuvastatud puudusi kõrvaldada, sealhulgas ulatus, mil määral on hinnatava üksuse põhifunktsioonide täitjad ja kõrgem juhtkond kaasatud puuduse kõrvaldamise protsessi.

117. Kui pädevatel asutustel on kahtlusi, et tõhusate süsteemide ja kontrollide rakendamata jätmine võib olla tahtlik, peaksid nad kaaluma jõulisemaid järelmeetmeid, mis tagaksid sellise käitumise kohese lõpetamise hinnatava üksuse poolt. Sellisel juhul peaksid pädevad asutused tegema usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegijatega koostööd ja vahetama teavet hinnatava üksuse tõrgete kohta.

118. Pädevad asutused peaksid oma järelevalvealaste järelmeetmete protsessi vormistama ja sätestama selle oma järelevalvekäsiraamatus, võimaldades samas piisavat paindlikkust järelevalvealase otsuse tegemiseks. Pädevad asutused peaksid kehtestama ajakava ja kirjelduse konkreetsete järelevalvealaste järelmeetmete ja muude meetmete kohta, mida hinnatav üksus peab võtma iga rikkumise või puuduse kõrvaldamiseks.

119. Kui pädevad asutused on tuvastanud, et hinnatavad üksused ei ole suutnud tõhusalt rakendada oma kontserniüleseid põhimõtteid ja protseduure kontserni kõigis osades vastavalt direktiivi 2015/849 artikli 45 lõikele 1 ning nende süsteemid ja kontrollid ei ole piisavalt kindlad, et maandada riski, mis kontsernil on eri jurisdiktsioonides, peaks pädev asutus võtma vajalikud meetmed tagamaks, et:

- a) hinnatavad üksused on koostanud kontserni tasandil parandusmeetmete kava, milles on sätestatud, kuidas nad kõrvaldavad tuvastatud puudused eri jurisdiktsioonides;
- b) nad teevad viivitamata koostööd teiste pädevate asutustega, kes tegelevad kontserni üksuste järelevalvega, kas rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kolleegiumide kaudu või muude koostöömehhanismide kaudu, tagamaks, et nad on teadlikud nendest puudustest, ning
- c) nad teevad vajaduse korral koostööd teiste pädevate asutustega ja võimaluse korral usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegijatega, et otsustada kõige asjakohasemate järelmeetmete üle kas kontserni või üksuse tasandil. Sellised järelmeetmed võivad muude järelevalvevahendite hulgas hõlmata ühist kohapealset kontrolli või eri pädevate asutuste ühist lähenemisi.

120. Kuigi järelevalvealaste järelmeetmete protsess on sanktsioonide määramise protsessist eraldi, ei ole need kaks protsessi üksteist välistavad ja peaksid üksteist täiendama. Seepärast peaksid pädevad asutused olenemata hinnatavale üksusele määratavatest sanktsioonidest hoolikalt jälgima, et rikkumised ja puudused oleksid piisavalt kõrvaldatud.

²² EBA [suunised usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegijate, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalveasutuste ning rahapesu andmebüroode koostöö ja teabevahetuse kohta vastavalt direktiivi 2013/36/EL artikli 117 lõikele 6](#), detsember 2021.

121. Ilma käesolevate suuniste sätteid arvesse võtmata peaksid pädevad asutused teatama kõigist olulistest puudustest Euroopa Pangandusjärelvalvele kooskõlas määruse (EL) nr 1093/2010 artiklis 9a sätestatud regulatiivsete tehniliste standardite eelnõuga.

4.4.9 Sektorile antav tagasiside

a. Tagasiside riskihinnangute kohta

122. Pädevad asutused peaksid andma hinnatavatele üksustele tagasisidet nende sektoripõhise riskihindamise tulemuste kohta. Pädevad asutused peaksid avalikustama vähemalt järgmise teabe:

- a) peamised riskid, mis nad on tuvastanud igas sektoris ja allsektoris;
- b) nende riskide hinnangud; ning
- c) mis tahes muu teave, mis võib parandada hinnatavate üksuste arusaamist riskidest ning parandada nende kogu ärilist ja individuaalset riskihinnangut.

123. Kui pädevad asutused otsustavad esitada hinnatavatele üksustele oma sektoripõhise või allsektori riskihinnangu parandatud versiooni, peaksid nad tagama, et see sisaldab piisavat ja sisulist teavet, mis võimaldab hinnatavatel üksustel seda teavet kasutada nende endi riskihinnangute koostamisel.

b. Suunised sektorile

124. Pädevad asutused peaksid andma hinnatavale üksusele vajalikud suunised, milles selgitatakse, kuidas nad eeldavad, et hinnatavad üksused rakendavad riskipõhist lähenemisviisi praktikas ning mida nad peaksid tegema oma rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustuse täitmiseks. Pädevad asutused peaksid oma suuniste alusena kasutama Euroopa järelevalveasutuste avaldatud asjakohaseid suuniseid, täiendades neid eriomadustega riiklikul tasandil.

125. Pädevad asutused peaksid hindama ka vajadust täiendavate suuniste järele kõnealuses sektoris. Pädevad asutused peaksid hindama rahapesu ja terrorismi rahastamise teadmiste ja asjatundlikkuse taset oma sektoris korduvate probleemide, tekkivate riskide või muude probleemide põhjal, mis tulenevad nende riskianalüüsiks kogutud teabe analüüsist, kontrollide, sealhulgas temaatiliste läbivaatamiste tähelepanekutest ning muudest sektoriga, sealhulgas kutseühingutega seotud tegevustest. Mõned näitajad, mis võivad viidata täiendavate suuniste vajadusele, on muu hulgas järgmised:

- a) hinnatavate üksuste korduv suutmatuse täita rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise teatud kohustusi;
- b) hiljutised muudatused õigusraamistikus riiklikul või ELi tasandil, mis võivad mõjutada hinnatava üksuse suutlikkust täita oma rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustusi;

- c) tõendid riski vähendamise kohta teatud sektorites või hinnatavates üksustes või tõendid selle kohta, et hinnatavad üksused pigem väldivad riske, kui juhivad neid tõhusalt;
 - d) pädevatele asutustele esitatud korduvalt küsimused või taotlused suuniste saamiseks rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise raamistiku teatud aspektide kohta;
 - e) uute rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide ja tüpoloogiate teke.
126. Pädevad asutused peaksid hindama, kas suuniseid võib olla vaja kogu sektorile või konkreetsele allsektorile või konkreetse teema käsitlemiseks. Pädevad asutused peaksid tagama, et nende antud suunised on selged ja üheselt mõistetavad ning et:
- a) need hõlbustavad ja toetavad tõhusa riskipõhise lähenemisviisi rakendamist hinnatavate üksuste poolt;
 - b) need ei soodusta ega luba otseselt ega kaudselt tervete kliendikategooriate valimatut riskide vähendamist vastavalt EBA rahapesu ja terrorismi rahastamise riskitegurite suunistele ning eelkõige suunistele 4.9, 4.10 ja 4.11.²³
127. Pädevad asutused peaksid järelevalvesuuniste väljatöötamisel kaaluma hinnatavate üksuste ja muude asjaomaste sidusrühmade kaasamist ning määrama kõige tõhusama viisi selleks teavitustegevuseks. Kaasamine võib muu hulgas hõlmata avaliku konsultatsiooni protsessi, kutseühingute, rahapesu andmebüroode, õiguskaitseasutuste, muude pädevate asutuste või valitsusasutuste kaasamist või osalemist nõuandefoorumites. Pädevad asutused peaksid tagama, et teavitustegevus hõlmab piisaval hulgal sidusrühmi, keda suunised mõjutavad, ja et sidusrühmadele antakse piisavalt aega oma seisukohtade esitamiseks.
128. Pädevad asutused peaksid korrapäraselt hindama olemasolevate sektorile antud suuniste piisavust. Sellist hindamist tuleks teha korrapäraselt või erakorraliselt ning selle võivad käivitada teatud sündmused, sealhulgas muudatused riiklikes või Euroopa õigusaktides, muudatused riiklikus või riigiüleses riskihindamises või sektorilt saadud tagasiside. Kui pädevad asutused teevad kindlaks, et olemasolevad suunised ei ole enam ajakohased või asjakohased, peaksid nad teatama sektorile põhjendamatu viivitusega vajalikest muudatustest.

c. Teabevahetus sektoriga

129. Pädevad asutused peaksid kehtestama teabevahetusstrateegia ja seda kohaldama, tagamaks, et nende teabevahetus hinnatavate üksustega keskendub jätkuvalt rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõuetele vastavuse parandamisele sektoris või teatud allsektorites ning et tagada pädevate asutuste ressursside kõige tõhusam kasutamine. Pädevad asutused peaksid oma teabevahetusstrateegia osana sätestama, kuidas nad suhtlevad eri sidusrühmadega, sealhulgas teavitades sektorit riskihindamise tulemustest ja asjakohastest suunistest.

²³ EBA suunised, mis on koostatud direktiivi (EL) 2015/849 artikli 17 ja artikli 18 lõike 4 alusel, milles käsitletakse kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid ning tegureid, mida krediidi- ja finantseerimisasutused peaksid arvestama üksikute ärisuhete ning juhutehingute rahapesu ja terrorismi rahastamise riski hindamisel (edaspidi „rahapesu ja terrorismi rahastamise riskitegurite suunised“), [EBA/GL/2021/02](#).

130. Pädevad asutused peaksid tegema kindlaks kõige asjakohasemad ja tõhusamad neile kättesaadavad teabevahetusvahendid, mis võimaldavad neil edastada oma regulatiivsed ootused asjaomastele sidusrühmadele selgel ja konstruktiivsel viisil. Need vahendid võivad muu hulgas hõlmata järgmist:

- a) üheaegne teabevahetus kõigi hinnatavate üksustega, mis võib hõlmata teabe avaldamist pädeva asutuse veebisaidil või muude veebipõhiste kanalite kaudu;
- b) teabevahetus sidusrühmade piiratud rühmaga, mis võib hõlmata pädeva asutuse osalemist eri konverentsidel või koolitusüritustel või teavitustegevust kaubandus- ja kutseliitides;
- c) teabevahetus kirjade või ringkirjade kaudu, mis võivad olla adresseeritud sektorile tervikuna või asjaomastele sidusrühmade rühmadele; või
- d) vahetu teabevahetus hinnatavate üksustega kas kahe- või mitmepoolselt, sealhulgas avalikud konsultatsioonid. Kui pädev asutus suhtleb kahepoolselt, peaks ta kaaluma kõnealuse teabevahetuse asjakohasust laiemal sidusrühmade rühma jaoks, mis võib viidata sellele, et teistsugune teavitustahend võib potentsiaalselt olla asjakohasem.

131. Kõige asjakohasemate teavitustahendite üle otsustamisel peaksid pädevad asutused arvestama vähemalt järgmisi elemente:

- a) teabevahetuse sihtrühm, mis võib määrata teabevahetuse üksikasjalikkuse;
- b) konkreetse teema asjakohasus konkreetse sidusrühmade rühma, sektori või turu kui terviku jaoks;
- c) teabevahetuse ajastus ja kiireloomulisus, tagades, et nõutav teave tehakse hinnatavatele üksustele õigeaegselt kättesaadavaks; ja
- d) edastatava teabe liik.

4.4.10 Pädeva asutuse töötajate koolitamine

132. Pädevad asutused peaksid tagama, et otsese või kaudse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustustega töötajatel on asjakohased teadmised ja arusaam kohaldatavast rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise õiguslikust ja regulatiivsest raamistikust ning et neil on asjakohane kvalifikatsioon ja koolitus usaldusväärse järelevalvelase otsuse tegemiseks.

133. Pädevad asutused peaksid välja töötama koolitusprogrammi, mida tuleks kohandada nii, et see vastaks pädeva asutuse konkreetsete funktsioonide vajadustele, nende tööülesannetele, ametialasele vanemusele ja töötajate kogemustele. Seda koolitusprogrammi tuleks ajakohastada ja korrapäraselt läbi vaadata. Pädevad asutused peaksid vajaduse järgi jälgima üksikute töötajate või tervete rühmade läbitud koolituse taset.

134. Pädevad asutused peaksid tagama, et nende järelevalvetöötajad on koolitatud pädevate asutuste rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise riskipõhise järelevalve mudeli praktiliseks rakendamiseks, et järelevalveasutused saaksid teostada rahapesu ja terrorismi

rahastamise tõkestamise riskipõhist järelevalvet tõhusal ja järjepideval viisil. Pädevad asutused peaksid tagama, et kogu sektorit hõlmavate ja individuaalsete rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide hindamise tulemused edastatakse pädeva asutuse kõigile asjaomastele töötajatele, sealhulgas töötajatele, kes ei ole otseselt seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise riskipõhise järelevalvega. Muu hulgas peaksid pädevad asutused tagama, et järelevalveasutused suudavad:

- a) mõista vajadust paindlikkuse järele, kui hinnatavate üksuste seisukohad riskide ja kontrollide kohta erinevad pädevate asutuste seisukohtadest nende riskide kohta, ning võtta arvesse hinnatavate üksuste esitatud argumente;
- b) hinnata hinnatavate üksuste tehtud riskihindamise kvaliteeti;
- c) hinnata hinnatavate üksuste rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise põhimõtete ja protseduuride ning laiema juhtimiskorra ja sisekontrollide asjakohasust, proportsionaalsust ja tulemuslikkust, võttes arvesse hinnatavate üksuste enda riskihinnangut;
- d) mõista eri tooteid, teenuseid ja finantsinstrumente ning nendega seotud riske;
- e) mõista pädevate asutuste järelevalveraamistikku, sealhulgas rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalvestrateegiat ja -kava; ning
- f) mõista pädevate asutuste kasutatavaid mitmesuguseid järelevalvevahendeid ja -tavasid ning seda, kuidas need on seotud töötaja täidetavate ülesannetega, näiteks eri järelevalvevahendite kasutamine praktikas, ja muude sidusrühmadega tehtava koostöö tähtsust.

135. Koolitus peaks olema kohandatud asjaomaste töötajate ja kõrgema juhtkonna kohustusele seoses rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisega ning see võib hõlmata asutusesiseseid ja -väliseid koolituskursusi ja -konverentse, e-õppe kursusi, uudiskirju, juhtumianalüüsi arutelusid, värbamist, tagasisidet täidetud ülesannete kohta ja muid töö käigus õppimise vorme. Pädevad asutused võivad kasu saada ka teadmiste jagamisest pädevate asutuste vahel ning muude asjaomaste siseriiklike ja piiriüleste asutustega, näiteks usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegijad, rahapesu andmebürood, asjakohased ELi asutused, teiste riikide rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalveasutused.

136. Pädevad asutused peaksid tagama, et asjakohast koolitust pakutakse õigeaegselt, eelkõige uutele töötajatele ja juhul, kui rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalveraamistikus tehakse olulisi muudatusi. Pädevad asutused peaksid tagama, et nende töötajate teadmised seoses rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisega oleksid ajakohased ja asjakohased ning hõlmaksid vajaduse korral teadlikkust tekkivatest riskidest.

4.5 4. etapp – riskipõhise järelevalve mudeli seire ja ajakohastamine

4.5.1 Riskihinnangu ning järelevalvestrateegia ja -kavade läbivaatamine (1., 2. ja 3. etapp)

137. Riskipõhise järelevalve mudel ei ole ühekordne, vaid pidev ja tsükliline protsess. Seetõttu peaksid pädevad asutused riskihinnangu aluseks oleva teabe perioodiliselt või erakorraliselt läbi vaatama ja seda teavet vajaduse korral ajakohastama.

138. Tsüklilise protsessi osana peaksid pädevad asutused hinnatavate üksuste sektoripõhised ja individuaalsed riskihinnangud korrapäraselt või juhtumipõhiselt läbi vaatama ja neid ajakohastama.

139. Järelevalvestrateegiat ja -kavasid tuleks vajaduse korral ajakohastada, kas korrapärase läbivaatamise kaudu või vastusena välistele sündmustele. Järelevalvestrateegia ja -plaanid peaksid kajastama ka asjakohaseid muudatusi riskihinnangutes, eriti kui on tuvastatud tekkivaid riske. Pädevad asutused peaksid kajastama nende läbivaatamiste ja ajakohastamiste tulemusi riskipõhise järelevalve mudeli muudatustena.

a. Perioodilised läbivaatamised

140. Pädevad asutused peaksid oma individuaalsed ja sektoripõhised riskihinnangud korrapäraselt läbi vaatama, et tagada nende ajakohasus ja asjakohasus. Selle osana on oluline, et pädevad asutused kontrolliksid, kas riskihinnangut toetavad eeldused on endiselt ajakohased, sealhulgas eeldused, mis on seotud asjaomaste sektorite ja hinnatavate üksuste põhjustatud riskide eri tasemega või teatud järelevalvevahendi tõhususe mõistmisega.

141. Iga läbivaatamise ajakava peaks olema kooskõlas järelevalvestrateegiaga ning vastama sektori ja hinnatava üksusega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskile. Hinnatavate sektorite ja üksuste korral, mis on avatud rahapesu ja terrorismi rahastamise olulistele või väga olulistele riskidele või mille tegevus muutub sageli ja mis tegutsevad kiiresti muutuv keskkonnas, peaks läbivaatamine toimuma sagedamini.

b. Erakorralised läbivaatamised

142. Riskitegurite, riskihinnangu ning vajaduse korral järelevalvestrateegia ja -kavade erakorraline läbivaatamine tuleks teha pärast olulisi muudatusi, mis mõjutavad hinnatava üksuse riskiprofiili, sealhulgas järgmised:

- a) rahapesu ja terrorismi rahastamise tekkivad riskid;
- b) kaugkontrolli ja kohapealse järelevalve tähelepanekud ning hinnatava üksuse võetud mis tahes parandusmeetmete järelkontroll;
- c) muudatused või uue teabe saamine seoses olulist osalust omavate isikute, juhatuse liikmete või põhiisikute tegevuse või hinnatava üksuse organisatsiooniga;

- d) muudatused Euroopa Komisjoni riigiüleses riskihinnangus, mis on avaldatud kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikli 6 lõikega 1, riiklikus riskihindamises või järelevalvealases riskihindamises, mis on välja töötatud kooskõlas käesolevate suunistega;
- e) sektorisse või allsektorisse sisenevad uut liiki äriühingud;
- f) ootamatud muutused sektoris või allsektoris, sealhulgas muutused kliendibaasis, pakutavates teenustes ja toodetes, edastuskanalites või kokkupuutes teatud geograafiliste piirkondadega;
- g) ilmnenud uus teave, mis viitab sellele, et rahapesu ja terrorismi rahastamise risk seoses konkreetse hinnatava üksuse või sektoriga on suurenenud;
- h) muud olukorrad, kus pädeval asutusel on alust arvata, et teave, millele ta riski hindamisel tugines, ei ole enam asjakohane või selles on olulisi puudusi.

143. Pädevad asutused peaksid kaaluma ka seda, kas üht konkreetset hinnatavat üksust mõjutavad muudatused võivad mõjutada teisi hinnatavaid üksusi, ning nad peaksid vaatama läbi ka nende hinnatavate üksuste riskihinnangu, keda muudatus oluliselt mõjutab.

144. Kui muudetud riskihindamise tulemusena on muutunud riskikategooriad või -skoorid, peaksid pädevad asutused tagama, et nende sisesüsteeme ja järelevalvekäsiraamatut ajakohastatakse vastavalt.

4.5.2 Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise riskipõhise järelevalve mudeli läbivaatamine

145. Pädevad asutused peaksid püüdma veenduda, et nende sisemised protsessid ja menetlused, sealhulgas rahapesu ja terrorismi rahastamise riskihindamise meetoodika, on ajakohased ning neid kohaldatakse järjepidevalt ja tõhusalt. Pädevad asutused peaksid meetoodika vajaduse korral viivitamata läbi vaatama ja ajakohastama.

146. Kui läbivaatamisel tuvastatakse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise riskipõhise järelevalve mudeliga seotud probleemid, peaksid pädevad asutused võtma meetmeid nende lahendamiseks. Pädevad asutused peaksid siiski hoiduma oma riskipõhise järelevalve mudeli korduvast muutmisest lühikese aja jooksul, et hõlbustada aja jooksul tehtavaid võrdlusi.

147. Kui pädevad asutused kasutavad riskihindamise tegemiseks automaatseid hindamissüsteeme, peaksid nad läbi vaatama juhtumid, kus automaatset riskiskoori muudeti professionaalse arvamuse alusel, mis tõendab, et antud riskiskoor ei kajastanud hinnatavat üksust õigesti. Sellistel juhtudel peaksid pädevad asutused uurima, kas selliste muudatuste ulatus ja sagedus ei viita veale riskihindamise meetoodikas. Vea tuvastamisel peaksid pädevad asutused võtma vajalikud meetmed selle parandamiseks.

a. Perioodilised läbivaatamised

148. Pädevad asutused peaksid perioodiliselt läbi vaatama, kas nende rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise riskipõhise järelevalve mudel annab soovitud tulemuse, ning eelkõige,

kas järelevalvevahendite tase on vastavuses rahapesu ja terrorismi rahastamise tuvastatud riskidega. Pädevad asutused peaksid kasutama mitmesuguseid neile kättesaadavaid vahendeid, kui nad vaatavad läbi ja hindavad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise riskipõhise järelevalve mudeli asjakohasust ja tulemuslikkust. Need vahendid hõlmavad muu hulgas järgmist:

- a) eksperditeadmised;
- b) enesehindamise küsimustikud;
- c) järelevalvemeetmete ja -tegevuste pisteline testimine;
- d) uus teave, näiteks teiste pädevate asutuste või asjakohaste rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise asutuste aruanded ja tagasiside;
- e) rahapesu andmebüroode, õiguskaitseorganite ja muude riiklike asutuste tagasiside;
- f) asjakohaste Euroopa või rahvusvaheliste organisatsioonide väljaanded.

149. Pädevad asutused peaksid samuti püüdma tutvuda parimate rahvusvaheliste tavadega ning kaaluma võimaluse korral osalemist asjakohastel rahvusvahelistel ja Euroopa foorumitel.

150. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve mõju hindamine hinnatavate üksuste rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kontrollide nõuetele vastavuse ja tõhususe tasemel võib samuti aidata pädevatel asutustel hinnata rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise riskipõhise järelevalve mudeli tulemuslikkust.

b. Erakorralised läbivaatamised

151. Lisaks korrapärasele läbivaatamistele määratud ajavahemike järel peaksid pädevad asutused vaatama läbi, ajakohastama või muutma oma rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise riskipõhise järelevalve mudelit, kui selle piisavuse või tõhususe seavad kahtluse alla järgmised sündmused:

- a) mudeli välishindamised, sealhulgas rahapesuvastase töökonna, Moneyvali või välisaudiitorite poolt;
- b) mudeli asutusesisesed hindamised, sealhulgas asutusesiseste puuduste analüüs, siseauditi aruanded, kvaliteeditagamise testid ja saadud kogemused;
- c) olulised muudatused rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadusandlikus või regulatiivses keskkonnas;
- d) asjakohaste rahvusvaheliste suuniste avaldamine; ning
- e) uute riskitegurite tekkimine või tuvastamine.

4.5.3 Läbivaatamisprotsessi korralduslikud ja menetluslikud aspektid

152. Pädevad asutused peaksid kehtestama oma riskipõhise järelevalve mudeli objektiivse läbivaatamise protsessi, mis põhineb selgetel ja läbipaistvatel sisemenetlustel. Sellistes menetlustes tuleks sätestada vähemalt:

- a) millal läbivaatamine toimub või mis sündmused läbivaatamise käivitaksid;
- b) milline on läbivaatamise ulatus või kuidas seda määrata; ning
- c) kes vastutab läbivaatamise eest pädevas asutuses. Pädevad asutused peaksid kaaluma, kas riskipõhise järelevalve mudeli koostamise eest vastutav pädeva asutuse rühm või isik peaks vastutama ka mudeli läbivaatamise eest või peaks läbivaatamise eest vastutama mõni muu isik või rühm, näiteks pädeva asutuse sisene kvaliteedi tagamise, siseauditi või riskijuhtimise rühm.

153. Lisaks asutusesisesele läbivaatamise protsessile peaksid pädevad asutused kaaluma, kas on vaja kaasata välisekspert, et saada riskipõhise järelevalve mudeli objektiivne hinnang või tagada riiklikul tasandil ühtlustamine teiste pädevate asutuste kasutatavate mudelitega.

4.5.4 Andmete säilitamine

154. Pädevad asutused peaksid dokumenteerima rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise riskipõhise järelevalve mudeli, selle rakendamise ja hilisemad läbivaatamised asutuse (järelevalve)arhiivis ning arhiveerima ka tulemused ja otsused ning nende aluseks olevad põhjendused, et tagada pädevate asutuste meetmete sidusus ja järjepidevus erinevate hinnatavate üksuste suhtes.

4.5.5 Aruandekohustus

155. Pädevate asutuste kõrgem juhtkond peaks mõistma piisavalt rahapesu ja terrorismi rahastamise riske järelevalve all olevas sektoris ja allsektorites ning juhtkonda tuleks korrapäraselt teavitada rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalvemeetmetest ja nende tulemustest. See võimaldab neil hinnata hinnatavate üksuste poolt nende riskide vähendamiseks rakendatud meetmete üldist tõhusust ning vajadust vaadata vajaduse korral läbi järelevalve intensiivsus ja sagedus ning järelevalvevahendite eraldamine.

156. Pädevate asutuste tippjuhtkond peaks tagama asjakohase juhtimiskorra kehtestamise järelevalvestrateegia heakskiitmiseks kõrgema juhtkonna tasandil ja seejärel muudatuste tegemiseks ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalvestrateegia rakendamise arengu jälgimiseks pädevas asutuses. Eelkõige peaksid nad tagama, et pädeval asutusel on strateegia rakendamiseks piisavalt ressursse, sealhulgas rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise spetsialistid, õigus-, poliitika- ja riskispetsialistid, ning et tema strateegias sätestatud järelevalvealased eesmärgid on täielikult täidetud.

Lisa

Riskikategooriate teisendamine

1. stsenaarium. Kui pädevad asutused kategoriseerivad oma hinnatavad üksused ja sektorid kolme riskikategooriasse, peaksid nad kohaldama tabelis 1 esitatud lähenemisviisi, kui neil palutakse teisendada riskikategooriad nelja kategooriasse, nagu on soovitatud käesolevates

<i>Pädeva asutuse riskikategooriad</i>	<i>Käesolevates suunistes soovitatud riskikategooriad</i>
<i>Väike risk</i> →	Vähem oluline risk
<i>Keskmine risk</i> →	Möödukalt oluline risk
<i>Suur risk</i> →	Väga oluline risk

suunistes.

2. stsenaarium. Kui pädevad asutused kategoriseerivad oma hinnatavad üksused ja sektorid viide riskikategooriasse, peaksid nad kohaldama tabelis 2 esitatud lähenemisviisi, kui neil palutakse teisendada riskikategooriad nelja kategooriasse, nagu on soovitatud käesolevates suunistes.

<i>Pädeva asutuse riskikategooriad</i>	<i>Käesolevates suunistes soovitatud riskikategooriad</i>
<i>Väike risk</i> →	Vähem oluline risk
<i>Keskmine/väike risk</i> →	Vähem oluline risk
<i>Keskmine/suur risk</i> →	Möödukalt oluline risk
<i>Suur risk</i> →	Oluline risk
<i>Ülim/väga suur risk</i> →	Väga oluline risk